

Crna Gora
Ministarstvo ekonomije

Adresa: Rimski trg 46
81000 Podgorica Crna Gora
tel: +382 20 482 163
fax: +382 20 234 027
www.mek.gov.me

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA ZA SPROVOĐENJE
INDUSTRIJSKE POLITIKE CRNE GORE DO 2020. GODINE, ZA 2018. GODINU**

Podgorica, februar 2019. godine

I UVODNI REZIME

Akcioni plan za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore do 2020. godine, za 2018. godinu usvojen je u martu 2018. godine i sadrži 4 strateška cilja, 8 podciljeva (operativnih ciljeva), 21 mjeru i 63 aktivnosti. Od ukupnog broja aktivnosti, u toku 2018. godine uspješno je realizovano 45 aktivnosti (od čega su dvije nove aktivnosti koje nijesu bile planirane), dok je djelimično realizovano 15 aktivnosti, a 5 aktivnosti nije realizovano.

Od 5 nerealizovanih aktivnosti, 4 aktivnosti se odnose na saradnju sa UNIDO do koje nije došlo iz razloga nemogućnosti obezbjeđivanja donatorskih sredstava potrebnih za realizaciju projekata, a u periodu koji slijedi će se dodatno razmotriti mogućnost njihove realizacije. U dijelu implementacije MIDAS projekta nijesu se stvorili svi neophodni preduslovi za početak realizacije programa podrške, pa će se aktivnost realizovati u 2019. godini.

Izveštajem o sprovođenju Industrijske politike Crne Gore do 2020. godine, za 2018. godinu definisani su i vrednovani indikatori uspješnosti politike, indikatori učinka na nivou svakog od 4 strateška cilja i pripadajućih podciljeva, u smislu polaznih vrijednosti 2016. i vrijednosti na kraju 2018. godine (detaljne vrijednosti date u Aneksu 1). Izveštaj sadrži i pojedinačne indikatore rezultata na nivou svih definisanih aktivnosti, od čega značajan broj aktivnosti uključuje i više pojedinačnih indikatora rezultata sa polaznim vrijednostima i vrijednostima na kraju perioda (detaljne vrijednosti u Aneksu 1).

Za potrebe izrade ovog Izveštaja, izdvojeni su neki od glavnih indikatora rezultata objedinjeni po podciljevima (operativnim ciljevima) za 2018. godinu:

- Broj izgrađenih novih kapaciteta obnovljivih izvora energije – 2 vjetroelektrane u odnosu na nultu polaznu vrijednost 2016.g.
- Procenat preduzeća koja imaju pristup internetu 99,2% u odnosu na polaznu vrijednost 99% u 2015.g.
- Broj elektronskih usluga na portalu e-uprava.me je 564 u odnosu na polaznu vrijednost 129 u 2015.g.
- Broj standarda zanimanja i standarda kvalifikacija u skladu sa potrebama tržišta rada 337 u odnosu na 248 u 2015.g.
- Broj lica sa stručnim kvalifikacijama i ključnim kompetencijama u industriji 1072 u odnosu na 300 u 2015.g.
- Broj preduzeća kojima je pružena podrška za unaprjeđenje konkurentnosti (grantovi, subvencije) je 800, u odnosu na polaznu vrijednost 334 preduzeća iz 2015/2016.g.
- Broj uspostavljenih partnerstava naučno-istraživačkih ustanova i privrednih subjekata u okviru grantova 22 u odnosu na polaznu vrijednost 8 u 2015.g.
- Broj odobrenih projekata finansijske podrške za preduzeća u prioritetnim oblastima industrije, putem kredita 1.099 i faktoringa 83, u odnosu na polaznu vrijednost 2015.g., 220 kredita odnosno 25 faktoring aranžmana.
- Broj harmonizovanih tehničkih propisa u oblastima vezanim za industriju 283 u odnosu na 123 u 2015.g.
- Broj donijetih EU standarda 20.477 u odnosu na 14.000 u 2015.g.
- Broj obuka za jačanje kapaciteta za podršku preduzetništvu i mentoring usluge 116 u odnosu na 66 u 2015/2016.g.

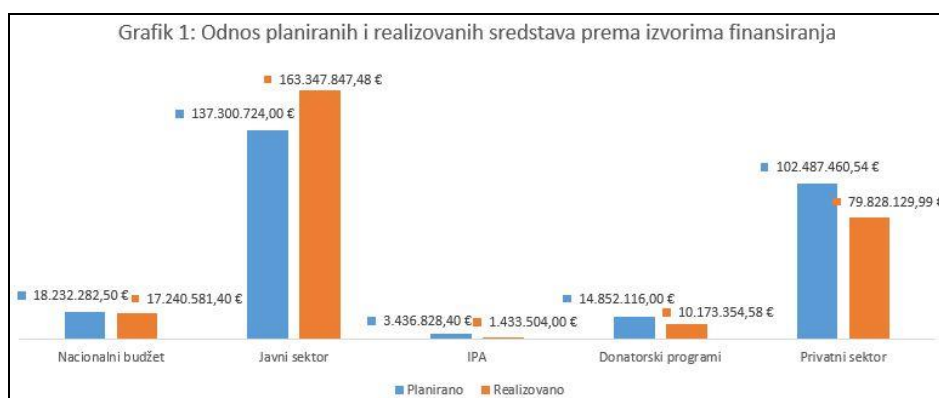
Analiza strukture izvora finansiranja i realizacije

Akcionim planom za realizaciju Industrijske politike Crne Gore za 2018. godinu bilo je predviđeno **276.309.411 €** za realizaciju razvojnih programa, projekata i aktivnosti, pri čemu je najveći dio bio opredijeljen iz sredstava javnog sektora u iznosu od **137.300.724 € ili 49,7%**, zatim iz privatnog sektora u iznosu od **102.487.460 € ili 37,1%**, dok je Budžetom bilo opredijeljeno **18.232.282 € ili 6,6%**

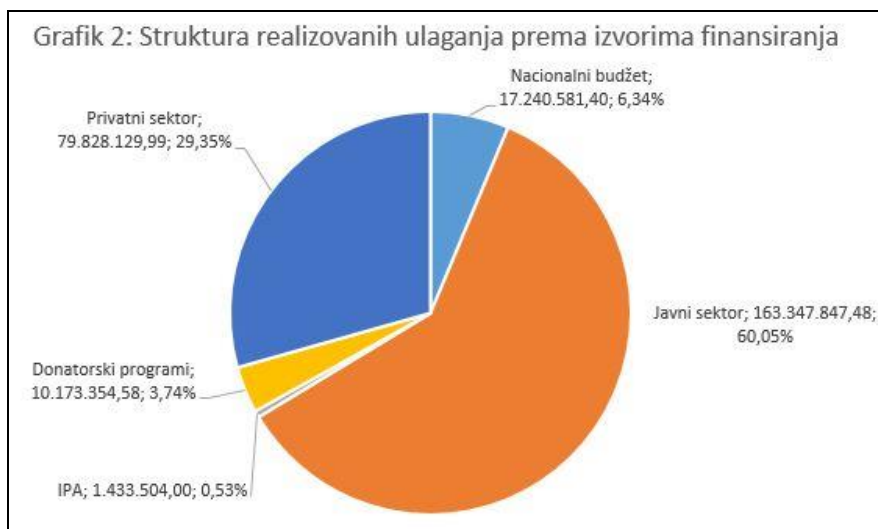
ukupnog iznosa sredstava za sprovođenje Akcionog plana. Za realizaciju aktivnosti predviđenih za finansiranje iz donatorskih programa i IPA sredstava, opredijeljena sredstva su iznosila **14.852.116 €**, odnosno **3.436.828 €**, respektivno.

Prema podacima o realizaciji, ukupno realizovana ulaganja u funkciji sprovođenja A.plana za 2018.g. iznose **272.023.417 €**, što u odnosu na planirana ulaganja predstavlja **98,45%** realizacije A.plana.

Posmatrano po izvorima finansiranja, na bazi odnosa planiranih i realizovanih ulaganja, izuzimajući sredstva iz **javnog sektora** kod kojih je stepen realizacije utrošenih sredstava za 19% veći u odnosu na plan, procenat realizacije sredstava **nacionalnog budžeta** i **privatnog sektora**, kreće se na nivou 94,6%, odnosno 77,9%, dok kod sredstava **IPA-instrumenta pretpristupne pomoći** i **donatorskih programa**, realizacija iznosi 41,7% i 68,5% respektivno, u odnosu na planirana sredstva.

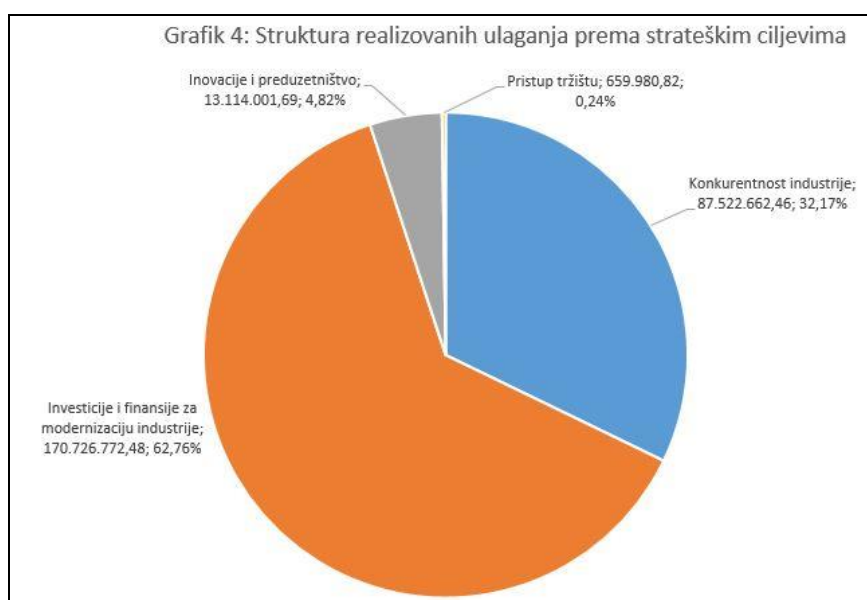

Posmatrano po strukturi izvora finansiranja, sredstva javnog sektora učestvuju sa 60,05% u strukturi realizacije ukupnih ulaganja i u najvećoj mjeri se odnose se na finansiranje od strane IRFCG u iznosu od 143.772.331 €, dok sredstva privatnih investitora učestvuju sa 29,4% u ukupnoj realizaciji, uz opredjeljujući uticaj investicija u energetski sektor u iznosu od 75.206.629 €. Za realizaciju aktivnosti iz Akcionog plana za 2018.g. oko 6,3% sredstava je realizovano kroz nacionalni budžet, dok je značajno manje učešće iz IPA sredstava i donatorskih programa, čije procentualno učešće u ukupno realizovanim ulaganjima iznosi oko 0,5% i 3,7%, respektivno.

Posmatrajući strukturu realizacije prema 4 ključna strateška cilja politike, najviše sredstava uloženo je za realizaciju aktivnosti u okviru drugog strateškog cilja **Investicije i finansije za modernizaciju industrije** **62,8%**, u iznosu od **170,7 mil €**. Za realizaciju prvog strateškog cilja **Konkurentnost industrije** utrošeno je **87,5 mil €** što predstavlja **32,2%**, dok je za realizaciju trećeg **Inovacije i**

preduzetništvo i četvrtog cilja **Pristup tržištu** utrošeno znatno manje sredstava u iznosu **13,1 mil €** i **0,6 mil €**, što procentualno iskazano iznosi **4,8%** i **0,2%**.

U realizaciji prvog strateškog cilja **Konkurentnost industrije** od ukupno planiranih **116,97 mil €** uloženo je **87,52 mil €**, što čini 74,8 % realizacije, uz pretežno ulaganje u energetskom sektoru sa ukupno 79,59 mil €, od čega dominiraju investicije na izgradnji vjetroelektrane Možura od 52 mil €, koja je izgrađena i otpočela sa funkcionalnim ispitivanjem. Dodatno je puštena u pogon 1 mHE i nastavljeno sa realizacijom planiranih ulaganja u ostalim malim HE, ukupne vrijednosti ulaganja u mHE od 23,2 mil €, što čini 67% realizacije plana za 2018.g. Takođe su započete aktivnosti na revitalizaciji velikih i malih hidroelektrana i ekološkoj rekonstrukciji TE Pljevlja, što će sve zajedno omogućiti povećanje ukupne proizvodnje električne energije, većeg udjela obnovljivih izvora energije kao i smanjenja energetske zavisnosti Crne Gore.

U pogledu doprinosa ICT razvoju konkurentne industrije, odnosno broadband pristupa internetu, bilježi se kontinuirani porast korišćenja broadband pristupa velikih brzina (više od 30 Mbps) u preduzećima, što je u skladu sa planiranim. Unaprijeđena je dostupnost sadržaja portala e-Uprava.me, sa 564 e-usluge u 2018.g. što predstavlja uvećanje za 126,5%, uz zabilježen porast broja institucija koje pružaju usluge.

Kada je u pitanju valorizacija upotrebe raspoloživih sirovina u prioritetnim sektorima kroz više faze prerade u cilju snabdijevanja tržišta visoko kvalitetnim proizvodima, kroz IPARD/Ipard like, u cilju

povećanja dodate vrijednosti u prehrambenoj industriji, realizovano je 35 projekata iz 2017. i 2018. godine i isplaćeno 1,9 mil €, a za investicije za preradu i marketing poljoprivrednih proizvoda ugovoreno je dodatnih 33 projekta kroz IPARD like 2.3 i još 12 projekata kroz IPARD II. Dodatno, kroz Program podrške za modernizaciju prerađivačke industrije dodijeljena je grant podrška za nabavku opreme u iznosu od 0,126 mil € za 7 kompanija u oblasti prerađivačke industrije, za koje je saglasno modelu Programa, IRF odobrio 0,838 mil € kreditnih sredstava.

Implementirana su 3 projekta sa učešćem preduzeća u okviru EUREKA programa u vrijednosti 0,045 mil €. IPC Tehnopolis Nikšić ima ukupno 28 stanara, od čega je 5 novih stanara, a donijeta je i odluka o osnivanju Naučno-tehnološkog parka Crne Gore u Podgorici. Ugovorena je grant šema za pripremu tehničke specifikacije za nabavku opreme za 3 laboratorije Tehnopolisa (IPA 2014), organizovano je 824 događaja/sastanaka otvorenog tipa iz različitih domena preduzetništva i inovacija. Obezbijedeno je pružanje savjetodavnih usluga, programa obuke za MSP i jačanja kapaciteta za razvoj preduzetništva i susreta sa privredom i obrazovnim institucijama u cilju definisanja kadrova potrebnih za privredu, u saradnji sa PKCG, MBA i drugim biznis asocijacijama.

U okviru realizacije programa podsticanja zapošljavanja ZZZCG, ostvareni efekti su na nivou planiranih gdje je osnovano 5 preduzeća i zaposleno 8 lica u oblasti industrije i povećana mogućnost zapošljavanja u sektorima koji podržavaju industrijski razvoj za 341 lica koja su bila u nepovoljnom položaju na tržištu rada, povećana mogućnost obezbjeđenja nedostajućih kadrova, posebno kod poslodavaca iz sektora građevinarstva, turizma i ugostiteljstva.

Na planu obrazovanja koje se aktivno, na svim nivoima, usklađuje sa potrebama tržišta rada, u dijelu koji se odnosi na srednje stručno obrazovanje, pripremljeno 16 obrazovnih programa različitog nivoa obrazovanja i najmanje 30 standarda zanimanja u 2019.g. U dijelu unapređenja kvaliteta praktične nastave, obučeno je 20 nastavnika iz 6 stručnih škola kod 10 poslodavaca. U segmentu visokog obrazovanja, u toku je realizacija studijskih programa po reformisanom modelu studija 3+2+3, koje su besplatne i koncipirane na način da imaju najmanje 25% praktične nastave.

Realizacija drugog strateškog cilja **Investicije i finansije za modernizaciju industrije**, je **170,72 mil. €**, što je za 16,6 % više od planiranog iznosa sredstava opredijeljenih **146,38 mil. €**, od čega je najveće učešće za realizaciju aktivnosti finansiranja od strane IRFCG (143,77 mil.€). Podrška razvoju privrednih društava u prioritetnim oblastima industrije u vidu kredita IRFCG je veća od planirane za oko 44% (115,28 mil. € plasirano za 307 preduzeća u odnosu na 80 mil. € planiranih), dok je realizacijom faktoring aranžmana podržano 22 preduzeća u iznosu od 28,5 mil. €. Pozitivno je ocijenjena aplikacija IRFCG za COSME instrument kreditnih garancija namijenjen rizičnijim ciljnim grupama posebno sa aspekta nedostatka kolaterala i potpisivanje se očekuje u I kvartalu 2019. godine. Realizuju se 2 projekta iz sredstava WBIF fonda (ZIO) u okviru kojeg je u 2018. godini finansirano 9,85 mil. € (projekat Italija-CG-SRB-BiH Energetska interkonekcija i ŽICG - Signalizacija i rekonstrukcija mostova na željezničkoj pruzi Bar-Vrbnica).

Vrijednost realizovanih investicija po osnovu Uredbe o podsticanju investicija, za preostale projekte kojima su dodijeljena sredstva za podsticanje direktnih investicija u 2018.g. iznosi 1,57 mil €, uz zapošljavanje 85 lica na predmetnim projektima. U 2018.g. došlo je do znatno manje realizacije sredstava iz nacionalnog budžeta u odnosu na plan jer nije bilo objave novog javnog oglasa, niti zaključivanja ugovora o korišćenju sredstava za podsticanje investicija.

Manji iznos sredstava uložen je u realizaciju aktivnosti koje su definisane u okviru strateškog cilja 3 ***Inovacije i preduzetništvo*** i to **5,5 %** odnosno ispod **1%** u slučaju strateškog cilja 4 ***Pristup tržištu***.

Za realizaciju aktivnosti u okviru trećeg strateškog cilja **Inovacije i preduzetništvo**, utrošeno je **13,11 mil. €** što je više od planiranih **12,11 mil. €** za 8,26%. U završnoj fazi implementacije je projekat Centra izvrsnosti "BIO-ICT", dok je uspješno realizovano 7 HERIC od 8 odobrenih za kolaborativne grantove uz obavezno partnerstvo NI ustanova sa preduzećima. U okviru nacionalnog konkursa za

inovativne projekte, dodijeljeno je 7 grantova preduzećima u iznosu od 202,75 mil. €, a planirano je otvaranje 1 spin-off kompanije na univerzitetu. Za podršku razvoju inovativnosti preduzeća odobreno je 9 grantova u iznosu od 30.725 €, realizovane su usluge mentorstva u 30 preduzeća, organizovane 4 obuke o značaju intelektualne svojine, 5 obuka za učešće u COSME programu, 4 obuke i 1 forum za H2020 i odobren 1 projekat preduzeća u H2020 u iznosu od 0,1mil. €. Sufinansirano je 12 projekata i programa iz oblasti kreativnih industrija.

U okviru podsticanja industrijskog razvoja u ruralnim sredinama nastavljeno je sa realizacijom programa podrške usmjerenih ka razvoju preduzetništva u oblasti agro industrije u ruralnim područjima i turizma. Kako su proizvođači su pokazali zainteresovanost za unaprjeđenje prerade na gazdinstvu, kroz podsticaje razvoju prerade hrane u ruralnim sredinama u funkciji razvoja biznisa, kroz Agrobudžet podržano je 70 projekata u vrijednosti 0,36 mil. €, od čega su ulaganja iz privatnog sektora iznosila 0,17 mil. €. Podrška usmjerena na diverzifikaciju ekonomskih aktivnosti u ruralnim sredinama realizovaće se u 2019. god, kada se očekuje da će se stvorili svi neophodni preduslovi za realizaciju ove mjere.

U cilju diverzifikacije ponude u ruralnim područjima na polju turizma, u skladu sa ciljem programa podsticajnih mjera, obogaćivanja i unaprjeđenja kvaliteta turističke ponude uz poboljšanje marketing aktivnosti u cilju privlačenja turista sa novih emitivnih tržišta odnosno generisanja većih prihoda u turizma, kroz poziv je do kraja 2018.g. podržano 89 projekata ukupnim iznosom od 0,38 mil €, kao i u organizaciji lokalnih turističkih organizacija realizovano 331 manifestacija. Kada je u pitanju diverzifikacija turističke ponude na sjeveru Crne Gore, uz budžetska izdvajanja u iznosu od 11,44 mil € u skladu sa planom u 2018.godini su realizovane aktivnosti koje se odnose na postojeće skijalište Savin kuk, te na lokalitetima Kolašin 1600 (novo skijalište pušteno u rad početkom 2019), kao i na lokalitetima još tri buduća skijališta - Cmiljača, Žarski i Hajla.

Za potrebe realizacije četvrtog strateškog cilja **Pristup tržištu**, u odnosu na planiranih **848.142 €**, utrošeno je oko **659.980 €**, odnosno **77,8%** realizacije. U dijelu programa državne pomoći za klastere podršku je dobilo 9 klastera u iznosu od 101.357 €, dok je kroz tehničku podršku koja se realizuje kroz projekat Unaprjeđenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori, u saradnji sa UNDP, finansijski podržano 16 klastera u iznosu oko 5.000 €. U okviru programa državne pomoći za uvođenje međunarodnih standarda poslovanja i akreditaciju za 2018. godinu, podrška je odobrena za 34 privredna subjekta, u iznosu od oko 99.297 €.

U dijelu podsticanja uvođenja i sertifikacije sistema upravljanja kvalitetom i bezbjednosti hrane, kao i uključivanja poljoprivrednih proizvođača u registrovane šeme kvaliteta (Agrobudžet), podržano je 3 poljoprivredne proizvođačke grupe, 8 proizvođača podržano za sisteme upravljanja kvalitetom i bezbjednošću hrane, takođe finansijski podržano 133 sertifikovana organska proizvođača i 26 podržanih analiza kvaliteta proizvoda. Dodatno, u toku 2019. godine očekuje se raspisivanje tendera za sertifikaciju šuma po FSC standardu.

U cilju kreiranja adekvatnog okvira za implementaciju tehničkog zakonodavstva, donijeto je 2.283 standarda, 3,7% više u odnosu na plan, dok je preuzimanjem 4 NATO standarda iz oblasti osiguranja kvaliteta proizvoda u potpunosti izvršena administrativna priprema za donošenje Pravilnika za osiguranje kvaliteta u sektoru industrije za potrebe odbrane.

U dijelu pružanja podrške za internacionalizaciju preduzeća i njihovog poslovanja na stranom tržištu, na nivou planiranog su unaprijeđene mogućnosti za izvoz i uspostavljanje međunarodne saradnje kroz zaključivanje ugovora o poslovnoj saradnji.

II TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE NA KRAJU TREĆE GODINE SPROVOĐENJA (ZA 2018. GODINU)

STRATEŠKI CILJ 1. KONKURENTNOST INDUSTRIJE										
Indikator		Vrijednost 2016			Vrijednost 2017			Vrijednost 2018		
Rang u Izvještaju Svjetskog ekonomskog foruma (WEF-a) o globalnoj konkurentnosti		82 pozicija (od 138 zemalja) - WEF Global Competitiveness Report 2016-2017			77 pozicija (od 137 zemalja) - WEF Global Competitiveness Report 2017-2018			71 pozicija (od 140 zemalja) - WEF Global Competitiveness Report 2018		
Indikator		Vrijednost 2015			Vrijednost 2016			Vrijednost 2017		
Povećanje nivoa učešća industrije u BDV-u		13,1% (2015. godina, Monstat)			12,2% (2016. godina, Monstat)			11,6% (2017. godina, Monstat)		
Indikator		Vrijednost 2016			Vrijednost 2017			Vrijednost 2018		
Povećanje učešća industrije u ukupnom izvozu		91,5% odnosno 298 mil € učešće industrije u ukupnom izvozu (Monstat)			91,6% odnosno 340 mil € učešće industrije u ukupnom izvozu (Monstat)			91,7% odnosno 367 mil € učešće industrije u ukupnom izvozu (Monstat)		
Podcilj 1.1. Unapređenje fizičkog kapitala – energetika, ICT, sirovine i tehnologija za konkurentna preduzeća										
Mjera 1.1.1. Efikasna valorizacija energetske potencijala										
Aktivnost koja utiče na realizaciju Podcilja 1.1.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
1.1.1.1. Revitalizovati postojeće i izgraditi nove	IO 1: Broj hidroelektrana koje su revitalizovane/stepe	Vodeća institucija: ME Ključni	2016	2020 ¹	AAA	Opšti dinamički plan EPCG za realizaciju projekta	102.640.976,45 €	79.589.211,00 €	Javni sektor (4.382.582,00€),	U <u>HE Perućica</u> u toku su aktivnosti na

¹ Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030.g.- Akcioni plan 2016-2020.g.

energetske infrastrukturne kapacitete	n ostvarenosti investiranja u revitalizaciju Ciljna vrijednost 2018: rekonstrukcija i modernizacija HE Piva/15% realizacija investicije; rekonstrukcija i modernizacija HE Perućica/55% realizacija investicije Ostvarena vrijednost 2018: Započete aktivnosti na rekonstrukciji i modernizaciji na HE Piva (realizacija 2.086.654 €) i HE Perućica (realizacija 441.928 €). IO 2: Broj termoelektrana koje su revitalizovane/stepe n ostvarenosti investiranja u revitalizaciju Ciljna vrijednost 2018: započeta revitalizacija/1.050. 000 € - projekat	partner: EPCG, CGES, TERNA, ostali investitori				rekonstrukcije i modernizacije <u>HE Perućica-</u> <u>Faza II</u> za period 2019 - 2023.predviđa ulaganja u iznosu od 30,29 mil€, što je izmjena u odnosu na plan investicija u A. planu za implementaciju strategije razvoja energetike za period 2016- 2020. <u>Ekološka</u> <u>rekonstrukcija</u> <u>TEP I</u> se odvija u skladu sa planiranom dinamikom, razlika u odnosu na planirano ulaganje je usljed smanjenih troškova Izrade Idejnog projekta i Elaborata o procjeni uticaja			Privatni sektor (75.206.62 9,00€)	odobrenju zaključenja kreditnog aranžmana EPCG sa KfW bankom, dok je za rekonstrukcij u <u>HE Piva</u> EPCG sa izvođačem, JV Litostroj Power iz Slovenije i ABB iz Italije u 2018.g. zaključen Ugovor u vrijednosti od 10,31 mil €. Preliminarna procijenjena vrijednost investicije za ekološku rekonstrukc iju <u>Termoelekt rane</u>, cca. 40 mil€ će biti konačno potvrđena
---	---	---	--	--	--	---	--	--	--	--

	ekološke rekonstrukcije postojećeg bloka TE Pljevlja/3% ostvarenosti investicija Ostvarena vrijednost 2018: U okviru projekta ekološke rekonstrukcije TEP I realizovan je Ugovor za izradu Idejnog projekta i Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu ukupne vrijednosti 670.000 €. IO 3: Broj malih HE koje su revitalizovane/stepen ostvarenosti investiranja u revitalizaciju Ciljna vrijednost 2018: započeta revitalizacija 7 mHE/4.500.000 €/11% ostvarenosti investicija Ostvarena vrijednost 2018:					na životnu sredinu. <u>Realizacija projekta rekonstrukcije mHE</u>, dvije mHE u vlasništvu Zeta Energy se odvijaju u skladu sa planiranom dinamikom, preostalo plaćanje će biti izvršeno nakon kompletnog ispunjavanja svih uslova iz ugovora. U pogledu ostalih mHE u vlasništvu EPCG, odstupanje planiranih i realizovanih investicija je uslovljeno negativnom investicionom politikom italijanskog menadžmenta bez investicija,				nakon završetka faze izrade Idejnog projekta. Izrada glavnog projekta i izvođenje radova će se realizovati u periodu 2019-2021. Dinamika gradnje <u>novih malih hidroelektra</u> na zaostaje za ugovorenim, izuzetno podsticajni uslovi koje država garantuje investitorima nijesu u dovoljnoj mjeri obezbijedili realizaciju programa prema
--	---	--	--	--	--	---	--	--	--	---

	Projekat revitalizacije započet za 7 malih hidroelektrana u vlasništvu EPCG i Zeta Energy, vrijednost investicije 1.184.000 € IO 4: Broj izgrađenih malih HE/stepen ostvarenosti investiranja u izgradnju malih HE Ciljna vrijednost 2018: 3 mHE/36.431.452,45 € (nove mHe) što je procentualno za 45% više investicija u odnosu na planiranu Ostvarena vrijednost 2018: Puštena u pogon 1 mHE i nastavljeno sa realizacijom planiranih ulaganja u ostalim malim HE, vrijednost ukupnog ulaganja u mHE u 2018.g. 23.206.629 €					sa fokusom na prosto održavanje i eksploataciju postojećih postrojenja u elektranama. <u>Izgradnja novih mHE-</u> u odnosu na planirano puštanje u rad 3 mHE, izgradnja dvije mHE na vodotoku Bistrica nije realizovana usljed kašnjenja zbog radova na dionici puta Lubnica - Jezerina.			planiranoj dinamici. Pojedini koncesionari se prilikom realizacije svojih ugovorenih obaveza suočavaju sa problemima koji mogu dovesti u pitanje uspješnu realizaciju projekta. Obzirom na postojeće stanje u oblasti podsticanja razvoja i izgradnje mHE, biće potrebno razmotriti postojeću politiku i način sprovođenja kako bi dala predviđene
--	---	--	--	--	--	---	--	--	---

	IO 5: Broj izgrađenih VE/stepen realizacije investicija u izgradnju VE Ciljna vrijednost 2018: 1 izgrađena VE Možura/52.000.000 €/90% ostvarenosti investicije Ostvarena vrijednost 2018: Izgrađena VE Možura i počela sa funkcionalnim ispitivanjem/100% realizovana planirana investicija u iznosu od 52 mil €									efekte i bila prihvatljiva za sve ugovorne strane.
Mjera 1.1.2. Upotreba ICT za razvoj konkurentne industrije										
1.1.2.1. Razviti nacionalnu broadband mrežu	IO: Garantovan broadband pristup (agnostik pristup) preduzećima; maksimalna brzina internet konekcije u preduzećima Ciljna vrijednost 2018: Povećanje % preduzeća koja imaju pristup internetu, Garantovan	Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomije Ključni partner: Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, MONSTAT	2018	2018		/	n/a	n/a	n/a	U toku je izrada Predloga Zakona o pristupu i postavljanju elektronskih komunikacionih mreža velike brzine, čije je donošenje planirano za

	broadband pristup (agnostik pristup) od najmanje 10% povećanje svih raspoloživih brzina internet konekcije u opsezima (10Mbps >30Mbps, 30Mbps>100Mbps i većim od 100 Mbps) Ostvarena vrijednost 2018: 99,2 % preduzeća imalo je pristup internetu. Otvoren pristup brzinama u opsegu 10Mbps>30Mbps imalo je 33,5%, pristup brzinama 30 Mbps>100Mbps imalo je 20.8%, a preko 100 Mbps imalo je 12,9% preduzeća									IV kvartal 2019. godine, čime će se dodatno ubrzati uspostavljanje širokopojsne mreže velikih brzina i otvorenog pristupa svim građanima i preduzećima u Crnoj Gori.
1.1.2.2. Uspostaviti i obezbijediti funkcionisanje jedinstvene kontaktne tačke za pružanje informacija i	IO: Obezbiježena dostupnost najviše korišćenim elektronskim uslugama državne uprave Ciljna vrijednost 2018: do 300	Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo javne uprave Ključni	2018	2018		/	n/a	n/a	n/a	Potrebno nastaviti sa daljim unapređenjem usluga na portalu www.e-uprava.me.

elektronsko pružanje usluga privredi u cilju podizanja njihove konkurentnosti	elektronskih usluga Ostvarena vrijednost 2018: 564 elektronskih usluga	partner: Organi državne uprave								Ministarstvo ekonomije je formiralo Radni tim, nakon usvajanja Informacije od strane Vlade Crne Gore o uspostavljanj u Jedinstvene kontakt tačke, koji će sprovoditi aktivnosti na uspostavljanj u JKT. U 2019. godini, u sklopu IPA 2016 projekta, očekuje se realizacija aktivnosti u cilju uspostavljanj a Jedinstvene kontakt tačke za usluge, što
--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

										će u potpunosti unaprijediti kvalitet i dostupnost informacija zainteresovanim fizičkim i pravnim licima.
Mjera 1.1.3. Veća raspoloživost sirovina za prioritetne sektore										
1.1.3.1. Podsticati ulaganja u više faze prerade i marketinga prehrambenih proizvoda kroz dodjelu grantova (IPARD like 2; IPARD like 2.2; IPARD like 2.3 javni poziv, IPARD like 2.4 javni poziv; IPARD II program)	IO: Ukupan broj podržanih projekata Ciljna vrijednost 2018: realizovano i isplaćeno 70 projekata iz 2016, 2017. i 2018. Ostvarena vrijednost 2018: realizovano i isplaćeno 35 projekata iz 2017. i 2018. godine; ugovoreno dodatnih 33 projekta kroz IPARD like 2.3 i IPARD like 2.4, a kroz IPARD II ugovoreno je još 12 projekata.	Vodeća institucija: MPRR Ključni partneri: ME-Direkcija za razvoj MSP, PKCG, IRFCG	2018	2018		Rok za realizaciju IPARD like 2 projekata je produžen pa realizacija ugovorenih pojedinačnih projekata koji su trebali da budu realizovani do kraja 2018. godine nastavlja se i u 2019. godini.	9.923.049,93 €	4.562.426,43 €	Nacionalni budžet (477.834,67 €), IPA (1.433.504,00), Privatni sektor (2.651.087,76 €)	U 2019. god, očekuje se realizacija svih ugovorenih pojedinačnih projekata u okviru IPARD like 2 projekata, kako bi se izvršila evaluacija efekata i planirala nova podrška proizvođačima hrane u cilju približavanja EU standardima.

1.1.3.2. Unaprijediti ponudu drvne sirovine sa ciljem njene bolje dostupnosti za drvoprerađivače	IO: Godišnja stopa rasta posječne drvne sirovine Ciljna vrijednost 2018: 804.821 m3 Ostvarena vrijednost 2018: 494.747 m3	Vodeća institucija: MPRR Ključni partner: Poslovne asocijacije	2018	2018		Manje korišćenje drvne mase od predviđenog posljedica je kašnjenja u izradi Planova gazdovanja šumama i Izvođačkih projekata za korišćenje šuma, kao i problema u realizaciji koncesionog ugovora sa preduzećem VEKTRA JAKIĆ.	655.000,00 €	721.947,00 €	Nacionalni budžet	Da bi se obezbijedila implementacija planova i postizanje kontinuiteta gazdovanja šumama na principu održivosti, neophodno je obezbijediti potrebna novčana sredstva na godišnjem nivou.
1.1.3.3. Razvoj i podsticanje privrede kroz efikasnije upravljanje mineralnim sirovinama	IO: Godišnji obim proizvodnje mineralnih sirovina Ciljna vrijednost 2017: TG kamen: 320.494,74 m3 AG kamen: 9.000 m3 Šljunak i pijesak: 0 Mrki ugalj: 20.000 t Mrkolignitni ugalj: 1.500.000 t Crveni boksit:	Vodeća institucija: ME Ključni partner: Privredna društva-koncesionari	2018	2018		/	n/a	n/a	n/a	U narednom periodu očekuje se rast obima proizvodnje pojedinih vrsta mineralnih sirovina, budući da se po Planu davanja koncesija očekuje

	400.000 t Bijeli boksit: 0 Olovo i cink: 510.000 t Ostvarena vrijednost 2017: TG kamen: 616.003,42 m3 AG kamen: 5.712,58 m3 Šljunak i pijesak: 24.650,37 m3 Mrki ugalj: 55.231 t Mrkolignitni ugalj: 1.420.022 t Crveni boksit: 991.108,58 t Bijeli boksit: 0 Olovo i cink: 536.868 t									zaključivanje novih ugovora u oblasti koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina.
Mjera 1.1.4. Uvođenje savremenih tehnologija u prioritetnim sektorima										
1.1.4.1. Realizacija Programa podrške za modernizaciju prerađivačke industrije (kombinovani model finansiranja kupovine)	IO 1: Broj preduzeća koji je podržan u okviru Programa Ciljna vrijednost 2018: 7 preduzeća Ostvarena vrijednost 2018: 7 IO 2: Vrijednost ukupne podrške kroz grantove	Vodeća institucija: ME Ključni partneri: IRFCG, MP RR, MN	2018	2018		/	150.000,00 €	126.000,00 €	Nacionalni budžet	Imajući u vidu, da uz postojeću strukturu i vrstu opreme u preduzećima nije moguće obezbijediti dugoročan rast

opreme realizovan kroz kreditni aranžman sa IRF i subvencijom ME)	Ciljna vrijednost 2018: 150.000 € Ostvarena vrijednost 2018: 126.498 € IO 3: Vrijednost nabavke opreme Ciljna vrijednost 2018: 900.000 € Ostvarena vrijednost 2018: 808.250 €									proizvodnje, potrebno je nastaviti sa primjenom ovog modela podrške i u narednom periodu.
1.1.4.2. Obezbijediti nacionalnu podršku za razvoj novih tehnologija/inoviranje postojećih kroz programe EU	IO 1: Broj uspješno finansiranih projektnih predloga sa učešćem preduzeća u EUREKA Ciljna vrijednost 2018: 2 projekta sa učešćem preduzeća Ostvarena vrijednost 2018: Implementirana 3 projekta sa učešćem preduzeća u okviru EUREKA programa u vrijednosti 45,000.00 € u oblastima hrana i zdravlje, novi materijali, proizvodi	Vodeća institucija: MN Ključni partneri: Licencirane naučno-istraživačke ustanove, preduzeća, ministarstva	2018	2018		/	1.430.778,54 €	1.421.438,12 €	Nacionalni budžet (1,364,011.61€ kontribucija za H2020, 9.000,00 € učešće u programu Horizont kroz Konkurs NIID, 45,000.00 eura je utrošeno na implemen	Jačanje promocije H2020 u sektoru preduzeća. Obuka službenika PKCG za direktnu podršku preduzećima. Intenzivna obuka za EUREKA program i povećanje nacionalnog budžeta za aplikacije u EUREKA

	i usluge IO 2: Broj finansiranih projektnih prijedloga sa učešćem preduzeća u H2020 Ciljna vrijednost 2018: 2 aplikacije preduzeća Ostvarena vrijednost 2018: Nije bilo finansiranih projektnih prijedloga sa učešćem preduzeća u H2020 u okviru Konkursa NIID								taciju 3 EUREKA projekta kroz Konkurs NIID, kontribucija za EUREKA program 3,426.51 €).	programu.
1.1.4.3.-1.1.4.6. Pripremiti projektni prijedlog modernizacije i unaprjeđenje konkurentnosti metalne, tekstilne industrije, jačanja konkurentnosti MSP kroz razvoj klastera i	IO: Urađen projektni prijedlog Ciljna vrijednost 2018: 1 projekat Ostvarena vrijednost 2018: 0 (organizovana donatorska konferencija u martu 2018. i sastanak Steering Committee, a radilo se i na aktivnostima sprovođenja	Vodeća institucija: ME Ključni partneri: UNIDO, PKCG, Inženjerska komora, Univerziteti, itd.	2018	2018		2019-2020 Razlog za odstupanje od plana je nemogućnost obezbjeđivanja donatorskih sredstava potrebnih za realizaciju projekata. ME je imalo komunikaciju sa	n/a	n/a	n/a	U narednom periodu intenzivirati aktivnosti na obezbjeđivanju donatorskih sredstava potrebnih za realizaciju UNIDO Strateškog dokumenta za održivi i

unaprjeđenja energetske efikasnosti u sektoru industrije (UNIDO)	strategije mobilizacije sredstava neophodnih za implementaciju projektnih predloga iz Strateškog dokumenta za održivi i inkluzivni industrijski razvoj za period 2017-2021 (CPF)).					MORIT povodom kandidovanja projekta za EE u okviru GEF podrške, ali isto nije odobreno. Uspješna implementacija ovog Strateškog dokumenta će doprinijeti ostvarenju prioriteta za održivi razvoj i rast u oblastima jačanja industrijske konkurentnosti, podsticanje ruralnog razvoja i stvaranja novih radnih mjesta, kao i upravljanja životnom sredinom i održivom energijom, tako da se smatra važnim obezbjeđenje finansijskih sredstava u što			inkluzivni industrijski razvoj u okviru kojeg je predviđena implementacija ove aktivnosti. Za 2019. godinu je, pored nastavka sprovođenja strategije mobilizacije finansijskih sredstava, planirana i organizacija „Inversione i partnerskog foruma – povezivanje agrobiznisa sa turizmom u zemljama Zapadnog Balkana“, a čije je održavanje planirano za
--	--	--	--	--	--	---	--	--	---

						skorijem periodu.				septembar 2019. godine, kao i održavanje drugog Steering Committee-a.
Podcilj 1.2. Razvoj ljudskog kapitala i vještina za konkurentnost industrije										
Mjera 1.2.1. Obrazovanje u skladu sa potrebama tržišta rada										
1.2.1.1. Modernizovati obrazovne programe stručnog obrazovanja nivoa III i IV u oblasti industrije	IO: Broj inoviranih obrazovnih programa Ciljna vrijednost 2018: 15 obrazovnih programa Ostvarena vrijednost 2018: Pripremljeno 16 obrazovnih programa različitog nivoa obrazovanja	Vodeća institucija: MP Ključni partneri: Obrazovne ustanove	2018	2018		/	246.080,00 €	246.080,00 €	Nacionalni budžet	U sklopu pripreme obrazovnih programa, u narednom periodu, potrebno je vršiti obuku nastavnika iz oblasti ishoda učenja, vrednovanje ishoda učenja i kompetencija i planiranja nastave u skladu sa obrazovnim programima koji sadrže ishode

										učenja.
1.2.1.2. Izrada standarda zanimanja i standarda kvalifikacija u skladu sa potrebama tržišta rada u oblastima energetike, telekomunikacija, prerađivačke industrije, prerade hrane i građevinarstvo	IO: Broj standarda zanimanja Ciljna vrijednost 2018: 30 standarda zanimanja Ostvarena vrijednost 2018: 37 standarda zanimanja	Vodeća institucija: MP Ključni partneri: CSO, Savjet za kvalifikacije, Sektorske komisije, Obrazovne ustanove, Udruženja poslodavaca	2018	2018		/	n/a	n/a	n/a	Kako bi se obrazovanje uskladilo sa potrebama tržišta rada, potrebno je standarde zanimanja razvijati u saradnji sa poslodavcima i njihovim udruženjima na bazi istraživanja o nedostajućim vještinama i kvalifikacijama.
1.2.1.3. Modernizovati i promovisati studijske programe u skladu sa potrebama tržišta rada, sa posebnim naglaskom na prirodne i tehničke nauke	IO 1: Definisani ishodi učenja za studijske programe na ustanovama visokog obrazovanja sa stanovišta predmeta Ciljna vrijednost 2018: Sve ustanove visokog obrazovanja rearanžirale su studijske programe	Vodeća institucija: MP Ključni partneri: Obrazovne ustanove	2018	2018		/	n/a	n/a	n/a	Potrebno je pratiti rezultate reformisanog sistema visokog obrazovanja, pri čemu će prvi vidljivi rezultati biti nakon prve generacije

	po modelu 3+2+3, sa definisanim ishodima učenja, na postupak akreditacije Ostvarena vrijednost 2018: u toku je realizacija studijskih programa po reformisanom modelu studija 3+2+3. Reformisani programi kao obavezan dio moraju imati minimum 25% praktične nastave. U skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju od studijske 2017/18 osnovne studije na UCG su besplatne, što je od posbenog značaja za pristu visokom obrazovanju, i navedenim oblastima studija. IO 2: Broj svršenih studenata iz oblasti prirodnih i tehničkih								diplomiranih studenata po reformisanom modelu studija. Takođe, potrebno je pratiti i analizirati rezultate studije o percepciji poslodavaca o visokom obrazovanju koja je planirana za 2 Q 2019.
--	---	--	--	--	--	--	--	--	---

	nauka Ciljna vrijednost 2018: oko 700 studenata Ostvarena vrijednost 2018: oko 700 studenata									
1.2.1.4. Unapređenje kvaliteta praktične nastave (učenje kroz rad) u oblastima energetike, telekomunikacije, prerađivačke industrije, prerada hrane i građevinarstvo	IO 1: Broj nastavnika koji su prošli obuku kod poslodavca Ciljna vrijednost 2018: 20 nastavnika Ostvarena vrijednost 2018: 20 nastavnika završilo obuku kod poslodavca u skladu sa akreditovanim programom IO IO 2: Broj srednjih stručnih škola čiji su nastavnici prošli obuku kod poslodavca Ciljna vrijednost 2018: 5 škola Ostvarena vrijednost 2018: Obuku nastavnika kod poslodavca realizovalo je 6	Vodeće institucije: MP, Centar za stručno obrazovanje Ključni partneri: Obrazovne ustanove, Privredna komora CG, Unija poslodavaca Crne Gore	2018	2018		/	n/a	n/a	n/a	Potrebno je nastaviti obuku nastavnika kod poslodavca uz sprovođenje mehanizama monitoringa i evaluacije obuke nastavnika. Takođe je potrebno dalje unapređenje saradnje škole i poslodavaca, kao i aktivno uključivanje poslodavaca u praktično obrazovanje učenika.

	škola (2 škole iz Berana, 2 škole iz Bijelog Polja, po jedna škola iz Podgorice i Kotor). IO 3: Broj poslodavaca kod kojih je realizovana praktična nastava Ciljna vrijednost 2018: 10 poslodavaca Ostvarena vrijednost 2018: 18 poslodavaca IO 4: Procenat tehničkih škola koje realizuju praktičnu nastavu kod poslodavca Ciljna vrijednost 2018: 75% Ostvarena vrijednost 2018: 75%									
1.2.1.5. Realizovati program obuke za MSP i jačanja kapaciteta za razvoj	IO 1: Broj realizovanih obuka za novoosnovana preduzeća/broj učesnika Ciljna vrijednost	Vodeća institucija: PKCG Ključni partneri:	2018	2018		/	5.900,00 €	13.480,00 €	Nacionalni budžet (7.780,00 €), Privatni sektor	U 2019. godini u okviru jednog Programa za unaprjeđenje

preduzetništva	2018: 2 obuke/30 učesnika Ostvarena vrijednost 2018: 1 obuka u okviru Programa podrške razvoju preduzetništva/18 polaznika (ME), 1 obuka/29 učesnika (PKCG) IO 2: Broj održanih obuka za TNA analizu/broj učesnika Ciljna vrijednost 2018: 30 obuka/900 učesnika Ostvarena vrijednost 2018: 24 obuke/1.028 učesnika IO 3: Broj institucija/broj obuka/broj polaznika Ciljna vrijednost 2018: 6 institucija/2 obuke/30 učesnika Ostvarena vrijednost 2018: 6	Direkcija za razvoj MSP, UPCG, CRNVO, MBA							(5.700,00 €)	konkurentnosti privrede u nadležnosti ME biće kreirane pojedinačne programske linije, koje će biti prilagođene potrebama MSP i obezbijediće se povoljniji uslovi za njihovo apliciranje. Dodatno, PKCG će i u 2019. godini nastaviti sa organizacijom edukacija o konkretnim temama prepoznatim kroz analizu potreba za osposobljavanjem.
----------------	---	---	--	--	--	--	--	--	--------------	---

	institucija/2 obuke/30 učesnika									
1.2.1.6. Organizovanje susreta sa privredom i obrazovnim institucijama u cilju definisanja kadrova potrebnih za privredu	IO: Broj održanih susreta Ciljna vrijednost 2018: najmanje 2 susreta Ostvarena vrijednost 2018: 2 susreta	Vodeća institucija: MBA Ključni partner: Privredna društva- članovi MBA i obrazovne institucije	2018	2018		/	400,00 €	400,00 €	Privatni sektor	Unaprijediti saradnju između privrednika i obrazovnih institucija kako bi se obezbijedila konkurentna radna snaga na tržištu rada (kroz nastavak komunikacije i organizaciju susreta ova dva sektora).
Mjera 1.2.2. Usklađivanje obrazovne ponude sa potrebama tržišta rada, kao i poboljšanje dostupnosti sticanja kvalifikacija različitim ciljnim grupama										
1.2.2.1. Realizovati program podsticanja zapošljavanja u industriji i sektorima koji podržavaju industrijski razvoj	IO: Broj samozaposlenih i zaposlenih u sektoru industrije Ciljna vrijednost 2018: 9 lica Ostvarena vrijednost u 2018: Zaposleno je 8 lica (Dodijeljeno je 5 kredita za samozapošljavanje iz oblasti	Vodeća institucija: MRSS Ključni partner: ZZZCG	2018	2018		/	50.000,00 €	40.000,00 €	Nacionalni budžet, ZZZCG	Planirane izmjene Inoviranog programa samozapošljavanja (umanjeње kamatne stope i pojednostavljanje sredstava obezbjeđenj

	prerađivačka industrija i to: "Proizvodnja prehrambenih proizvoda" (1 lice), "Proizvodnja blokova i greda" (2 lica), "Bravarska radionica" (1 lice), "Proizvodnja i prodaja kolača" (1 lice) i "Proizvodnja i promet drvenog ugljla" (3 lica).								a, uz dodatnu stimulaciju za žene i mlade). Sredstva odobrena u 2019. godini iznose 300.000 €. ZZZCG očekuje dobijanje direktnog granta od EK koji će se plasirati kroz grantove za samozapošljavanje.
1.2.2.2. Realizovati program obrazovanja i osposobljavanja za lica koja traže zaposlenje u skladu sa potrebama razvoja industrije	IO: Broj osoba koje su završile programe i treninge Ciljna vrijednost 2018: 300 lica Ostvarena vrijednost 2018: ukupno 341 lice (231 lice steklo stručne kvalifikacije za rad u građevinarstvu, drvoprerađi,	Vodeća institucija: MRSS/ZZZCG Ključni partner: MRSS, MP, Ispitni centar, Centar za stručno obrazovanje, Direkcija za razvoj MSP	2018	2018	/	830.000,00 €	328.629,1 €	Nacionalni budžet, ZZZCG	Nastaviti sa stvaranjem uslova za povećanje zapošljivosti i zaposlenosti u sektorima koji podržavaju industrijski razvoj u okviru raspoloživih

	turizmu i ugostiteljstvu i drugim sektorima koji podržavaju industrijski razvoj i 110 lica steklo vještine potrebne za obavljanje poslova u sektorima koji podržavaju razvoj industrije.									sredstava za finansiranje programa.
1.2.2.3. Realizacija tematskih aktivnosti/događaja u cilju daljeg usklađivanja obrazovne ponude sa potrebama tržišta rada	IO: Broj održanih okruglih stolova/broj učesnika Ciljna vrijednost 2018: 4 okrugla stola/80 učesnika Ostvarena vrijednost 2018: 5 događaja/143 učesnika	Vodeća institucija: PKCG	2018	2018		/	800,00 €	1.000,00 €	Privatni sektor	Usklađivanje obrazovne ponude sa potrebama tržišta rada će biti u fokusu rada PKCG i u 2019. godini, uz uspješnu saradnju sa Ministarstvom prosvjete, CSO, ZZZ CG i drugim institucijama.
Podcilj 1.3. UNAPRIJEĐENJE POSLOVNOG AMBIJENTA										
Mjera 1.3.1. Unaprijeđenje regulatornog okvira i poslovnog ambijenta										
1.3.1.1. Realizovati preporuke iz Akcionog plana	IO: Broj implementiranih preporuka u oblasti industrije	Vodeća institucija: Ministarstvo finansija	2018	2018		Realizovana je jedna preporuka zaključno sa III kvartalom	n/a	n/a	n/a	Projekat završava zaključno sa IV kvartalom

„Giljotine“ propisa koji se odnose na oblast industrije	Ciljna vrijednost 2018: 50 preporuka Ostvarena vrijednost 2018: 1 preporuka					2018.g.(podaci za IV kvartal su u fazi obrade i prikupljanja od resornih institucija). Nakon sumiranja povratnih informacija o realizaciji preporuka u IV kvartalu 2018.g. biće napravljen presjek stanja koji će sadržati broj realizovanih/ nerealizovanih preporuka i broj preporuka od čije se realizacije odustalo tokom 2018. godine.				2018.g.
1.3.1.2. Uvođenje potpune online registracije preduzeća i širenje	IO: Napredak u rangu Doing Business Svjetske banke u indikatoru “registracija preduzeća”	Vodeća institucija: Ministarstvo finansija Ključni	2018	2018		Indikator “započinjanje biznisa”, bilježi pad za 30 mjesta iz razloga što je DB	n/a	n/a	n/a	Preporuka se odnosi na implementaciju elektronske registracije

registracije na 8 područnih jedinica za registraciju	Ciljna vrijednost Izveštaj Doing business 2018/2019: rang 50 Ostvarena vrijednost 2018: rang 90	partner: Poreska uprava				Izveštajem evidentirano povećanje broja procedura sa 6 na 8, i vremena trajanja postupka sa 10 na 12 dana, dok se procenat troškova po glavi stanovnika smanjio sa 1.5 na 1.3. Navedene procedure odnose se na plaćanje naknada za registraciju preduzeća i objavljivanje i plaćanje administrativne takse za obavješćavanje Sekretarijata lokalne samouprave nadležnog za poslove ekonomije. Sve procedure u okviru ovog				preduzeća, povezanost CRPS-a i Poreske uprave putem unapređenja informacionog sistema u cilju bolje razmjene podataka.
--	---	----------------------------	--	--	--	---	--	--	--	--

						indikatora sprovode se u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, i nije bilo uvođenja novih procedura kako je navedeno u DB Izvještaju, niti plaćanja novih taksi prilikom registracije.				
1.3.1.3. Skraćenje rokova za registraciju nepokretnosti u katastru povećanjem efikasnosti katastarske	IO: Napredak u rangu Doing Business Svjetske banke u indikatoru "registracija nepokretnosti" Ciljna vrijednost Izvještaj Doing business 2018/2019: rang 70 Ostvarena vrijednost 2018: rang 76	Vodeća institucija: Ministarstvo finansija Ključni partner: Uprava za nekretnine	2018	2018		Isti rang u okviru oblasti "registracija nepokretnosti" kao i prošle godine, 76. pozicija na globalnoj listi. Vrijednosti podindikatora unutar oblasti "registracija nepokretnosti" bilježe iste vrijednosti. Imajući u vidu napredak koji su druge zemlje u ovoj oblasti	n/a	n/a	n/a	Poslovno okruženje u oblasti registracije nepokretnost i ostalo nepromijenjeno jer se sprovodi shodno zakonskim procedurama za koje je bilo procijenjeno da će rezultirati poboljšanjem ranga u

						ostvarile rang Crne Gore ostao je nepromijenjen.				ovoj oblasti.
1.3.1.4. Uvođenje jedinstvenog informacionog sistema u oblasti planiranja i izgradnje objekata	IO: Napredak u rangu Doing Business Svjetske banke u indikatoru "građevinska dozvola" Ciljna vrijednost Izvještaj Doing business 2018/2019: rang 60 Ostvarena vrijednost 2018: rang 75	Vodeća institucija: MORT	2018	2018		Postignut napredak za 3 mjesta na rang listi DB Svjetske banke u indikatoru sa 78. na 75. mjesto. U avgustu 2018.g. je raspisan Tender za izradu informacionog Sistema za elektronsku komunikaciju (postupci izdavanja urbanističko – tehničkih uslova, izdavanja saglasnosti od strane glavnog državnog/gradskog arhitekta, pribavljanje od organa za tehničke uslove, potrebne	200.000,00 €	0 €	Nacionalni budžet	Odluka o izboru najpovoljnije ponude je donijeta u oktobru 2018. godine, a nakon toga i uložena žalba na odluku od strane drugo rangiranog ponuđača, što je uslovilo da dokumentacija bude upućena na državnu komisiju za kontrolu javnih nabavki. Po okončanju postupka kod Komisije za kontrolu

						dokumentacije i drugih dokaza utvrđenih zakonom od strane revidenta, izdavanja građevinske dozvole i upotrebne dozvole za složene inženjerske objekte i pribavljanja saglasnosti za izvođenje pripremnih radova na izgradnji složenih inženjerskih objekata od strane Vlade, kao i unapređenje Registara tehničke dokumentacije).				javnih nabavki preduzeće se potrebne aktivnosti na realizaciji ovog projekta.
1.3.1.5. Kreiranje inventara propisa o	IO: Kreiranje registara fiskaliteta i parafiskaliteta na nacionalnom nivou i	Vodeća institucija: Unija poslodavaca	2018	2018		/	25.000,00 €	20.000,00 €	Donatorski i programi	Nastavak započetih aktivnosti, posebno u

fiskalitetima na lokalnom nivou i preporuke za smanjenje – 3 pilot Opštine	na nivou 3 lokalne samouprave po sektoru i djelatnostima Ciljna vrijednost 2018: Kreiran registar i smanjeno parafiskalno opterećenje za 5% Ostvarena vrijednost 2018: kreiran strateški dokument – Izvještaj „Analiza parafiskaliteta na lokalnom nivou: opštine Budva, Bijelo Polje i Danilovgrad“	Crne Gore, Lokalne samouprave							dijelu dobre saradnje UPG i 3 lokalne samopurave u aktivnostima koje treba da rezultiraju smanjenjem, odnosno ukidanjem određenih parafiskalnih opterećenja koja otežavaju i ometaju poslovanje privrednih subjekata.
Mjera 1.3.2. Razvoj poslovne infrastrukture u skladu sa potrebama preduzeća									
1.3.2.1. Implementacija Uredbe o biznis zonama	IO 1: Broj izrađenih projektnih zadataka za infrastrukturno opremanje biznis zona od lokalnog značaja Ciljna vrijednost 2018: 3 Ostvarena vrijednost 2018: 0 (Napomena: U	Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomije Ključni partner: Jedinice lokalne samouprave	2018	2018		IO 1: S obzirom da uspostavljanje biznis zona od lokalnog značaja spada dominantno pod ingerencijom lokalne uprave, nijesu predviđene	140.000,00 €	0 €	Potrebno veće angažovanje lokalnih samouprava na usklađivanju biznis zona sa „Uredbom o biznis zonama“ kao

	2018. godini dvije opštine Mojkovac i Bijelo Polje donijele su odluku o uspostavljanju/progl ašenju Biznis zona) IO 2: Broj održanih promotivnih događaja u cilju privlačenja novih investitora Ciljna vrijednost 2018: 9 Ostvarena vrijednost 2018: 9+					investicije u infrastruktorno opremanje u narednom periodu. Imajući u vidu da smo u 2018. godini imali samo jednu biznis zonu koja je osnovana u skladu sa Uredbom o biznis zonama, Mojkovac i biznis zona u Bijelom Polju, koje su usklađene tek na kraju 2018. godine, kao i zbog činjenice da većina opština jedinice lokalne samouprave nijesu usaglasile odluke o osnivanju biznis zona sa odredbama Uredbe o biznis zonama,				i intenzivnija promocija biznis zona i dostupnih olakšica.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

					nijesmo imali pravno uređene biznis zone koje bi podržali u smislu pripreme projektnih zadataka zbog čega je urađena realokacija sredstava u druge projekte podrške poslovne infrastrukture. IO 2: Promocija u cilju privlačenja novih investicija je aktivnost koja se implementira u kontinuitetu. Projekat Biznis zona je promovisan prilikom većine događaja u organizaciji ME, tako da je ostvarena ciljana vrijednost. Novi rokovi za				
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--

						infrastrukturno opremanje biznis zona od lokalnog značaja nisu definisani. Ingerencija je lokalnih uprava.				
1.3.2.2. Projekat uspostavljanja prvog Naučno-tehnološkog parka u Crnoj Gori	IO 1: Uspostavljen IPC "Tehnopolis" u Nikšiću/broj preduzeća-stanara (započeti radovi na izgradnji) Ciljna vrijednost 2018: Planirane aktivnosti IPC Tehnopolis su u svrhu razvoja preduzetništva i povezivanja sa relevantnim subjektima privredne i naučne zajednice. Upravljanje projektima, apliciranje za dostupne fondove biće i dalje u fokusu rada, kao i povećanje broja stanara. Ostvarena	Vodeća institucija: MN Ključni partneri: Licencirane naučno-istraživačke ustanove, preduzeća	2018	2018		/	531.400,00 €	271.401,00 €	Nacionalni budžet - 90.000,00 € budžet opštine 10.800,00 €, Donatorski i programi 98.552,00 €, privatni sektor 72.049,00 €	Aktivnija uloga Tehnopolisa u Programu inovativnih startapova i Programu dodjele inovativnih grantova, u saradnji s ostalim partnerima. Nakon usvojene Informacije o zaključivanju Ugovora o osnivanju "Naučno-tehnološkog parka Crne Gore" d.o.o. u januaru 2019. godine,

	vrijednost u 2018: IPC Tehnopolis Nikšiću uspostavljen i operativan od septembra 2016. godine IO 2: Broj stanara IPC Nikšić Ciljna vrijednost 2018: 4-5 novih stanara Ostvarena vrijednost u 2018: Tehnopolis je u toku 2018. godine imao 28 stanara: 6 u inkubaciji, 3 komercijalna stanara, 1 u predinkubaciji i 18 u virtuelnoj inkubaciji. Ukupno 5 novih stranara. IO 3: Broj organizovanih treninga/učesnika Ciljna vrijednost 2018: 100 treninga/5000 učesnika Ostvarena								pristupiće se osnivanju ovog privrednog društva i raspisivanju Tendera za Projekat adaptacije objekta (sa integrisanim projektom Idejnog rešenja) za koje su Projektni zadatak i tenderska dokumenta već pripremljeni i očekuje se početak radova u 2019. godini. Planira se traženje donatorskih sredstava za podršku završetku radova NTP Crne Gore.
--	---	--	--	--	--	--	--	--	---

	vrijednost u 2018: U Tehnopolisu su organizovana 824 događaja otvorenog tipa iz različitih domena preduzetništva i inovacija, na kojima je učestvovalo najmanje 13.000 učesnika. IO 4: Broj uspostavljenih laboratorija Ciljna vrijednost 2018: 2 planirane laboratorije u procesu uspostavljanja (objavljivanje Tendera za specifikaciju opreme za laboratorije) Ostvarena vrijednost u 2018: Ugovorena grant šema kojom će biti pripremljena tehnička specifikacija za nabavku opreme za 3 laboratorije								Izrada tehničke specifikacije za laboratorije "Tehnopolis"-a, koja je ugovorena u 2018. godini kroz IPA 2014, biće realizovana 2019. godine .
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

	Tehnopolisa (IPA 2014). IO 5: Započeti radovi na rekonstrukciji/izgradnji NTP u Podgorici—centralna jedinica Ciljna vrijednost 2018: Urađeno idejno rješenje za NTP u Podgorici Ostvarena vrijednost u 2018: Vlada i UO UCG usaglasili tekst osnivačkog Ugovora za "Naučno-tehnološki Park Crne Gore" d.o.o.									
1.3.2.3. Unaprijediti kapacitete Biznis centara i inkubatora za pružanje usluga kompanijama	IO 1: Broj pruženih konsultantskih usluga od strane biznis centara Ciljna vrijednost 2018: 50 konsultantskih usluga Ostvarena vrijednost 2018: 45 konsultantskih usluga	Vodeća institucija: ME-Direkcija za razvoj MSP Ključni partner: Lokalne samouprave/ Inkubator/Biznis centar Bar, Inkubator Berane	2018	2018		/	139.200,00 €	180.649,81 €	Javni sektor 50.000,00, Donatorski programi 83.802,58 €, Privatni sektor 46.847,23 €.	Neophodna je i obuka kadra za pripremanje specifičnih projektnih aplikacija za preduzetnike (IRF, IPARD, IFAD), kao i bolje informisanje javnosti o

	IO 2: Broj usluga inkubatora Ciljna vrijednost 2018: 300 usluga Ostvarena vrijednost 2018: 226 usluga IO 3: Broj preduzeća-stanara inkubatora Ciljna vrijednost 2018: 12 preduzeća Ostvarena vrijednost: 10 stanara (1 BI BA i 9 BSC Bar)								uslugama koje BC i BI pružaju.
STRATEŠKI CILJ 2. INVESTICIJE I FINANSIJE ZA MODERNIZACIJU INDUSTRIJE									
Indikator	Vrijednost 2016 - EIB	Vrijednost 2017 - EIB		Vrijednost 2018 - EIB					
Zaduživanje finansijskih institucija u Crnoj Gori od finansijskih institucija u okviru EU, za plasman u sektoru industrije	30 miliona (22.4.2016.) – IRF kredit za MSP & prioritetne projekte II	50 miliona (20.3.2017.) – IRF kredit za MSP & prioritetne projekte III 50 miliona (18.10.2017.) – IRF kredit za MSP & prioritetne projekte III		100 miliona (04.07.2018.) IRF kredit za MSP & prioritetne projekte IV					
Indikator	Vrijednost 2015	Vrijednost 2016		Vrijednost 2017					

Povećanje investicija u osnovna sredstva	97 miliona eura (industrija 2015, Monstat)	116 miliona eura (industrija 2016, Monstat)	95 miliona eura (industrija 2017, Monstat)							
Indikator	Vrijednost 2016	Vrijednost 2017	Vrijednost 2018							
Broj zaposlenih u sektoru industrije	11,4% sa 20.367 zaposlenih	11,5% sa 21.008 zaposlenih	11,4% sa 21.584 zaposlenih							
Podcilj 2.1. Unaprijeđenje pristupa finansiranju za konkurentna i inovativna preduzeća										
Mjera 2.1.1. Uključivanje IRFCG u finansijske programe EU koji će omogućiti razvoj novih finansijskih instrumenata										
Aktivnost koja utiče na realizaciju Podcilja 2.1.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
2.1.1.1. Obezbjediti kredite za razvoj preduzeća u prioritetnim oblastima industrije	IO 1: Broj podržanih preduzeća kroz kreditne aranžmane/iznos plasiranih sredstava Ciljna vrijednost 2018: 290 preduzeća/80 mil € Ostvarena vrijednost u 2018: 307/115.28 mil € IO 2: Broj novoosnovanih preduzeća iz industrije	Vodeća institucija: IRFCG	2018	2018	AAA	/	80.000.000,00 €	115.272.331,12 €	Javni sektor	Implementacija kreditnih linija za podršku prioritetnim sektorima industrije i sektorima koji podržavaju industrijski razvoj u narednom periodu će se pratiti korišćenjem

	Ciljna vrijednost 2018: 46 preduzeća/1,25 mil € Ostvarena vrijednost u 2018: 52/8.27 mil € (4% ukupnih plasmana)									statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti-NACE. Ujedno se preporučuje redefinisanje aktivnosti i njihove implementacije u skladu sa aktuelnim programskim ciljevima IRFCG, potpisanim i planiranim inicijativama i aranžmanima i planiranom revizijom Industrijske politike.
2.1.1.2. Realizovati finansijsku podršku za poboljšanje likvidnosti u prioritetnim	IO: Broj podržanih preduzeća (Broj potpisanih Ugovora) kroz faktoring aranžmane Ciljna vrijednost 2018: 20 faktoring	Vodeća institucija: IRF CG	2018	2018		/	28.000.000,00 €	28.500.000,00 €	Javni sektor	Praćenje implementacije u skladu sa statističkom klasifikacijom ekonomskih

oblastima industrije kroz faktoring aranžmane	aranžmana Ostvarena vrijednost u 2018: 22 aranžmana									djelatnosti-NACE uz povoljnije procedure i uslove aranžmana.
2.1.1.3. Realizovati kreditnu liniju za ulaganja u ICT sektor i kreditiranje visokoškolaca	IO 1: Broj podržanih preduzeća iz ICT sektora Ciljna vrijednost 2018: 2 preduzeća Ostvarena vrijednost u 2018: 1 preduzeće IO 2: Obim kreditne podrške (plasman) Ciljna vrijednost 2018: 500.000 € Ostvarena vrijednost u 2018: 115,000 € IO 3: Broj novoosnovanih preduzeća od strane visokoškolaca u sektoru industrije Ciljna vrijednost 2018: 10 preduzeća Ostvarena vrijednost u 2018: 3 preduzeća	Vodeća institucija: IRF CG	2018	2018		/	900.000,00 €	211.800,00 €	Javni sektor	Planirano uvođenje garantnog instrumenta bi trebalo da unaprijedi korišćenje pomenutih kreditnih linija, posebno kada je riječ o mladima, a u skladu sa novim programskim inicijativama IRFCG planiranim za 2019. godinu.

	IO 4: Obim kreditne podrške Ciljna vrijednost 2018: 400.000 € Ostvarena vrijednost u 2018: 96.800 €									
2.1.1.4. Realizovati kreditnu liniju za ulaganja u razvoj kreativnih industrija, podsticaj konkurentnosti i green/brownfield investicijama, tehnoloških viškovi i žene u biznisu–start up	IO 1: Broj podržanih preduzeća iz oblasti kulture i umjetnosti (kreativne industrije)/obim kreditne podrške Ciljna vrijednost 2018: 3 preduzeća/do 1% ukupnog plasmana Ostvarena vrijednost u 2018: 0 IO 2: Broj podržanih preduzeća iz oblasti industrije za podsticanje nastupa na drugim tržištima/obim kreditne podrške Ciljna vrijednost 2018: 5/4 mil € Ostvarena vrijednost u 2018: 3 preduzeća / 2.87 mil	Vodeća institucija: IRF CG	2018	2018		/	30.500.000,00 €	13.730.000,00 €	Javni sektor	Planirana je dalja podrška konkurentnosti crnogorskih proizvoda/usluga na drugim tržištima i obezbjeđenje dodatnih instrumenata, kao što je izdavanje garancija i osiguranje izvoza. Podrška green/brownfield investicijama biće unaprijeđena kroz saradnju sa

	€ (1,4% uk. plasmana) IO 3: Broj podržanih preduzeća iz oblasti industrije za greenfield/brownfield investicije/obim kreditne podrške Ciljna vrijednost 2018: 10/25 mil € Ostvarena vrijednost u 2018: 5 preduzeća / 10,3 mil € (5% uk. plasmana); IO 4: Broj podržanih preduzeća za tehnološke viškove /obim kreditne podrške Ciljna vrijednost 2018: 3/do 1% uk. Plasmana Ostvarena vrijednost u 2018: 0 IO 5: Broj podržanih preduzeća za žene u biznisu-start up/obim kreditne podrške								PKCG ostalim biznis asocijacijama. Planirano uvođenje garantnog instrumenta bi trebalo da unaprijedi korišćenje kreditnih linija za žene, tehnološke viškove, a u skladu sa novim programskim inicijativama IRFCG planiranim za 2019. godinu.
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

	Ciljna vrijednost 2018: 10/500.000 € Ostvarena vrijednost u 2018: 2/56,000 € (0.03% uk. plasmana)									
2.1.1.5. Realizovati nove finansijske instrumente iz raspoloživih COSME fondova	IO: Broj potpisanih aplikacija COSME/broj novih finansijskih instrumenata (kreditne garancije); Ciljna vrijednost 2018: 1 aplikacija Ostvarena vrijednost 2018: 1	Vodeća institucija: IRFCG/Komerćjalne banke	2018	2018		/	80.407,00 €	80.407,00 €	Nacionalni budžet	Aplikacija IRFCG za COSME je ispunila formalne uslove, pozitivno je ocijenjena i očekuje se potpisivanje ugovora u Q1 2019.godine. Uvođenje LFG COSME aranžamana omogućiće implementaciju posebnih kreditnih linija i aranžmana namijenjenih rizičnijim ciljnim grupama posebno sa aspekta

										nedostatka adekvatnog kolaterala.
Mjera 2.1.2. Kreiranje novih finansijskih instrumenata za ulaganja u vlasnički kapital za inovativna i brzorastuća preduzeća, garantne šeme koju mogu da koriste banke, na osnovu raspoloživih programa EU za region Zapadnog Balkana i priprema infrastrukturnih investicionih projekata										
2.1.2.1. Uspostaviti instrumente finansijske podrške za inovativna i brzorastuća preduzeća kroz ulaganje u vlasnički kapital	IO: Broj podržanih preduzeća kroz ulaganje u vlasnički kapital Ciljna vrijednost 2018: 1 Ostvarena vrijednost 2018: 0 preduzeća	Vodeće institucije: ME/MF Ključni partneri: IRFCG	2018	2018		2019. godina. najavljena je finansijska podrška za najmanje 1 start up preduzeće u okvir ENIF fonda.	50.000,00 €	32.134,36 €	Javni sektor	Unaprijediti promociju i investicionu spremnost za inovativna preduzeća kako bi se povećao broj finansiranih preduzeća.
2.1.2.2. Kandidovati prioritetne infrastrukturne investicione projekte koji se odnose na industriju za implementaciju u okviru Zapadnobalkanskog investicionog okvira (WBIF)	IO 1: Broj projekata koji se trenutno implementiraju i njihova ukupna vrijednost (%) Ciljna vrijednost 2018: 2 projekta - 1. Nastavak implementacije projekta „Italija-CG-SRB-BiH Energetska interkonekcija“ iz 2017., 2. Projekat: ŽICG - Signalizacija i rekonstrukcija mostova na željezničkoj pruzi Bar-Vrbnica	Vodeća institucija: Relevantna Ministarstva (7), sektorske radne grupe Ključni partneri: Nacionalna investiciona komisija/Sekretariat za razvojne projekte, MEP, WBIF, institucije u većinskom	2018	2018		/	29.500.000,00 €	24.938.000,00 €	Javni sektor 15.088.000,00€ CGES i krediti EBRD, KfW Donatorski i programi 350.000,00€ CGES iz WBIF. ŽICG iz WBIF 9.500.000.€.	1. Projekat Italija-CG-SRB-BiH Energetska interkonekcija a. Boljoj implementaciji izgradnje infrastrukturnih objekata bi doprinijele efikasnije procedure za sticanje prava na zemljištu potrebnom za izgradnju

	(tehnička podrška i investicioni grant) Ostvarena vrijednost u 2018: 2 1. Projekat sa SPP liste Italija-CG-SRB-BiH Energetska interkonekcija (u implementaciju projekta u dijelu TS Lastva i dalekovodu Lastva-Čevo-Pljevlja uloženo je 15.088 mil. € iz kreditnih sredstava EBRD i KfW i sredstava CGES, a iz WBIF granta za izgradnju DV 400 Pljevlja-B.Bašta i pojačanja interne mreže je utrošeno 350,000.00 €) 2. Projekat sa SPP liste ŽICG - Signalizacija i rekonstrukcija mostova na željezničkoj pruzi Bar-Vrbnica (projekat se finansira iz novog kredita 20+20 od	državnom vlasništvu CGES, ŽICG							(eksproprijacija i uspostavljanje prava službenosti), bolja evidencija katastarskih podataka, efikasnije procedure za sporovođenje odluka nadležnih organa. Nastaviti intenzivnu komunikaciju sa EMS-om zbog značaja izgradnje interkonektivnih vodova. 2. Projekat ŽICG - Signalizacija i rekonstrukcija mostova na željezničkoj pruzi Bar-Vrbnica. Do kraja 2019. godine
--	---	--------------------------------	--	--	--	--	--	--	---

	čega je 20 mil € kredit EIB, a 20 mil € investicioni grant WBIF. Izvedeni su radovi i nadzor na "Zamjeni signalno/sigurnosno g uređaja u stanici Podgorica" i "Sanaciji 6 kosina" i tehnička podrška izrade glavnih projekata, u ukupnom iznosu od 9,5 mil €. IO 2: Broj institucija za jačanje kapaciteta za podršku Ciljna vrijednost 2018: 8 Ostvarena vrijednost 2018: 0 (nije bilo organizovanih obuka)									očekuje se raspisivanje tendera za radove i nadzor nad radovima na sanaciji prioritetnih tunela iz kredita 20+20.
Podcilj 2.2. Podsticanje direktnih investicija u prioritetne sektore										
Mjera 2.2.1. Promocija i komunikacija za privlačenje investicija u ciljanim sektorima, kao i primjena Uredbe o podsticanju direktnih investicija										
2.2.1.1. Implementacija Uredbe o podsticanju	IO 1: Broj potpisanih ugovora o korišćenju sredstava za podsticanje	Vodeće institucije: ME, Sekretarijat za	2018	2018		U 2018. godini došlo je do manje realizacije	8.750.000 ,00 €	1.903.900,00 €	Nacionalni budžet(33 0.000,00€) , Privatni	Javni oglas nije objavljen u 2018.godini

direktnih investicija kao i objavljivanje novih Javnih oglasa za učešće u postupku dodjele sredstava za podsticanje direktnih investicija	direktnih investicija Ciljna vrijednost 2018: 6-projektovana vrijednost bazirana je na osnovu realizovanih efekata iz javnih oglasa 2017/2018) Ostvarena vrijednost 2018: 0 IO 2: Broj ugovorima predviđenih radnih mjesta ostvarenih investicionim projektima Ciljna vrijednost 2018: 150 Ostvarena vrijednost 2018: 85	razvojne projekte Ključni partneri: Privredna društva (Podnosioci prijava), Komisija za kontrolu državne pomoći, Poreska uprava, Uprava carina, CRPS, Ministarstvo pravde, Ministarstvo finansija				sredstava iz nacionalnog budžeta u odnosu na plan jer nije objavljen novi Javni oglas, pa samim tim nije došlo do zaključenja novih ugovora o korišćenju sredstava za podsticanje investicija. Na osnovu dostavljenih revizorskih izvještaja vrijednost investicija koje su realizovane za projekte kojima su dodijeljena sredstva za podsticanje direktnih investicija za 2018. godinu iznosi 1.573.900 € dok je na predmetnim projektima u			sektor(1.573.900,00 €)	iz razloga redefinisanja programa kojim će se omogućiti dodatno pojednostavljenje procedura i kriterijuma. Postojeće, dosadašnje aktivnosti će biti implementirane kao programska linija za podsticaj direktnih investicija u sklopu objedinjenog Programa za unaprjeđenje konkurentnosti privrede, čije usvajanje slijedi u I kvartalu 2019.g. Pored ostalog,
---	---	---	--	--	--	---	--	--	-------------------------------	---

						2018. godini zaposleno 85 lica.					pojednostavljen programska linija omogućava da se sredstva za podsticanje investicija na području Glavnog grada i jedinice lokalne samouprave iz južnog regiona, mogu dodijeliti za projekte minimalne vrijednosti ulaganja 250.000 € i zapošljavanje najmanje 8 novozaposle nih lica u roku od tri godine od dana podnošenja prijave, a za
--	--	--	--	--	--	---------------------------------------	--	--	--	--	--

										investicione projekte na području sjevernog i središnjeg regiona, osim Glavnog grada, minimalna vrijednost ulaganja 100.000 € i zapošljavanje najmanje četiri novozaposle na lica.
STRATEŠKI CILJ 3. INOVACIJE I PREDUZETNIŠTVO										
Indikator	Vrijednost 2014			Vrijednost 2015			Vrijednost 2016			
Povećanje ulaganja u istraživanje i razvoj poslovnog sektora i sektora visokog obrazovanja	Poslovni sektor 4,8 miliona eura, Visoko obrazovanje 4,6 miliona eura (2014, Monstat)			Poslovni sektor 4,1 miliona eura, Visoko obrazovanje 6,3 miliona eura (2015, Monstat)			Poslovni sektor 2,1 miliona eura, Visoko obrazovanje 7,3 miliona eura (2016, Monstat)			
Indikator	Vrijednost 2016			Vrijednost 2017			Vrijednost 2018			
Rang u Globalnom	51 pozicija (od 128 zemalja), 2016			48 pozicija (od 127 zemalja), 2017			52 pozicija (od 126 zemalja), 2018			

indeksu inovativnosti										
Indikator Globalni index preduzetništva i razvoja – GEDI	Vrijednost 2016 54 pozicija (od 132 zemlje), 2016	Vrijednost 2017 61 pozicija (od 137 zemalja), 2017	Vrijednost 2018 60 pozicija (od 137 zemalja), 2018							
Podcilj 3.1. Unaprjeđenje inovacione efikasnosti preduzeća										
Mjera 3.1.1. Obezbjedjivanje grantova za istraživanja i razvoj i drugih oblika stimulisanja preduzeća da se bave istraživanjima i inovacijama										
Aktivnost koja utiče na realizaciju Podcilja 3.1.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datu m poče tka	Planira ni datum završet ka	Statu s realiz acije 	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranj a	Preporuke za naredni period sprovođenja
3.1.1.1. Unaprijediti saradnju preduzeća i nauke i stimulisati učešće preduzeća kroz program konkurentnih grantova za projekte I&R i program Centra izvrsnosti	IO 1: Broj potpisanih ugovora javnih/privatnih/partnerstava između preduzeća i istraživačkih instituta ili univerzitetskih jedinica Ciljna vrijednost 2018: Realizacija 5 projekata/partnerstava Ostvarena vrijednost 2018: Projekat Centra izvrsnosti "BIO-ICT"	Vodeća institucija: MN Ključni partneri: Centar izvrsnosti, naučno istraživačke ustanove, preduzeća	2018	2018		/	769.277,5 2 €	503.000,00 €	Nacionalni budžet	Unaprjeđenj e konkursa na osnovu iskustava iz prve godine, posebno u dijelu promocije i praćenja projekata. Uradiće se detaljniji Priručnik za implementac iju projekata. Planirano je uvođenje

	u završnoj fazi implementacije. Uspješno realizovana implementacija 7 HERIC projekata od 8 odobrenih za kolaborativne grantove uz obavezno partnerstvo NI ustanova sa preduzećima (u 2018. je realizovano jedno partnerstvo/projekat). IO 2: Broj formiranih start-upova (iz partnerstva) Ciljna vrijednost 2018: 1 Start up Ostvarena vrijednost 2018: Nije bilo formiranih start-upova u 2018. godini IO 3: Broj inovativnih proizvoda, procesa								Standarda za evaluaciju projekata istraživanja, razvoja i inovacija. Događaji namijenjeni povezivanju istraživačkih projekata i ideja inovatora sa preduzetnicima (radionice, hakatoni i sl.).
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

	ili kreiranih patenata Ciljna vrijednost 2018: 3 inovativna proizvoda, procesa ili patenta Ostvarena vrijednost 2018: Zaštićena 3 patenta; dobijen 1 inovativni grant tima proisteklog iz BIO-ICT-a IO 4: Broj preduzeća sa unaprijeđenim inovativnim kapacitetima Ciljna vrijednost 2018: 5 novih projekata sa učešćem najmanje 5 preduzeća Ostvarena vrijednost 2018: Realizovan nacionalni konkurs za inovativne projekte, dodijeljeno 7 grantova preduzećima i 3 granta fakultetima.								
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

	5 projekata uključuje partnerstvo privreda-univerzitet i planirano otvaranje 1 spin-off kompanije na univerzitetu.									
3.1.1.2. Realizovati Program za uvođenje inovacija u MSP 2018-2020 – Vaučerske šeme/grantovi	IO 1: Broj aplikacija MSP Ciljna vrijednost 2018: do 10 aplikacija Ostvarena vrijednost 2018: 9 MSP IO 2: Broj inovacija (novi/unaprijeđeni proizvod/usluga, proces, organizacija i marketing) Ciljna vrijednost 2018: 0/3/3/4 Ostvarena vrijednost 2018: 2/6/0/1	Vodeća institucija: ME Ključni partneri: MN	2018	2018		/	50.000,00 €	30.725,00 €	Nacionalni budžet	Na osnovu prethodnog iskustva u realizaciji različitih programa podrške MSP sektoru i industriji, ME će sve dosadašnje programe namijenjene razvoju preduzetništva, MSP i industrije objediniti u jedinstveni Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019.godinu.

										Time će se skratiti procedure i administrativni koraci u ocjeni samih aplikacija, produžiti rokovi do utroška opredijeljenih sredstava, omogućiti preusmjerenje sredstava u okviru 10 programskih linija, kako bi svi korisnici koji zadovolje kriterijume mogli da realizuju svoje aktivnosti.
Mjera 3.1.2. Promocija mehanizama energetske efikasnosti i upravljanja energijom										
3.1.2.1. Realizovati Program usklađivanja pojedinih	IO: Broj izdatih IPPC dozvola Ciljna vrijednost 2018: 3 Ostvarena	Vodeća institucija: Ministarstvo održivog razvoja i	2018	2018		2019 U toku 2018. godine integrisana	n/a	n/a	n/a	Ministarstvo održivog razvoja i turizma je pripremilo

privrednih grana sa Zakonom o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine u cilju pribavljanje integrisane dozvole	vrijednost 2018: 1	turizma Ključni partner: Privredna društva koja sup o Zakonu obavezna da dostave dokumentaciju i obezbijede dozvolu				dozvola je izdata za jedno preduzeće, dok su za druga dva preduzeća u toku postupci za izdavanje integrisanih dozvola.				novi Zakon o industrijskim emisijama kojim je transponovana Direktiva o industrijskim emisijama. Predlog zakona o industrijskim emisijama usvojen na sjednici Vlade 13.decembra 2018. godine i dostavljen Skupštini u dalju proceduru. Predlog Zakona o industrijskim emisijama osigurava jasan i transparentan pravni okvir za regulisanje materije
---	---------------------------	---	--	--	--	--	--	--	--	--

										industrijskog zagađenja i u odnosu na postojeći Zakon o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, ima širi predmet regulisanja i obuhvata posebne odredbe kojima se regulišu velika i srednja postrojenja za sagorjevanje, postrojenja za spaljivanje i suspaljivanje otpada i dr.
Podcilj 3.2.										
Promocija preduzetništva i razvoj MSP										
Mjera 3.2.1. Unaprjeđenje nefinansijskog modela podrške u skladu sa razvojnim i inovativnim potrebama preduzeća										
3.2.1.1. Izraditi	IO: Broj preduzeća kojima je	Vodeća institucija:	2018	2018		/	n/a	n/a	n/a	Programski vodič će biti

sveobuhvatan elektronski vodič o raspoloživoj podršci za pružanje poslovnih usluga u Crnoj Gori	distribuiran elektronski vodič (standardizovani set usluga) Ciljna vrijednost 2018: 100 preduzeća Ostvarena vrijednost 2018: 80 preduzeća	ME-Direkcija za razvoj MSP Ključni partneri: Biznis centri, lokalne samouprave								revidiran u 2019.godini u skladu sa planiranim programskim i projektnim aktivnostima ME.
3.2.1.2. Obezbjedenje usluga poslovne podrške preduzećima u oblasti zaštite prava intelektualne svojine (informisanje, konsalting, promotivne kampanje)	IO: Broj održanih događaja/broj učesnika Ciljna vrijednost 2018: 4 događaja/125 učesnika na seminarima zaštite intelektualnih prava) Ostvarena vrijednost 2018: 4 događaja/240 učesnika	Vodeće institucije: ME-Zavod za intelektualnu svojinu (ZIS) Ključni partner: strane organizacije, Relevantne institucije iz sistema zaštite i sprovođenja prava intelektualne svojine; Univerzitetska i naučna zajednica; Preduzeća u sektoru industrije; Organizacije,	2018	2018		/	n/a	n/a	n/a	U narednom periodu nastaviće se sa organizacijom seminara/okruglih stolova u cilju jačanja svijesti o značaju intelektualne svojine.

		pojedinačni nosioci i korisnici								
3.2.1.3. Realizacija usluga mentorstva za preduzeća	IO 1: Broj obučених mentora Ciljna vrijednost 2018: 6 mentora Ostvarena vrijednost 2018: 7 mentora IO 2: Broj preduzeća koja koriste usluge mentorstva Ciljna vrijednost 2018: 17 preduzeća Ostvarena vrijednost 2018: 30 preduzeća	Vodeća institucija: ME-Direkcija za razvoj MSP Ključni partneri: Biznis centri, lokalne samouprave	2018	2018		/	12.000,00 €	11.028,85 €	Nacionalni budžet	Projekat će u 2019. godini nastaviti sa jakom promocijom u štampanim i elektronskim medijima, pa će preduzeća iz Crne Gore dobiti priliku da na lakši način dođu do informacija o samom Projektu i pratećim aktivnostima.
3.2.1.4. Realizovati program obuke i savjetovanja za ključne aktere u kreiranju predloga projekata u okviru EU	IO 1: Broj održanih obuka/Broj učesnika (predstavnika preduzeća) Ciljna vrijednost 2018: 2 obuke za MSP/20 preduzeća u H2020, 1 obuka u COSME/20 učesnika	Vodeća institucija: ME, MN Ključni partneri: Direkcija za razvoj MSP, MORT, MPRR,	2018	2018		/	10.000,00 €	27.500,00 €	Nacionalni budžet (2.500,00 €), Donatorsk i programi (25.000,00 €)	Aktivnosti će se sprovoditi kontinuirano i u skladu sa programskim aktivnostima EEN Montenegro (ME).

programa	Ostvarena vrijednost 2018: 5 obuka/175 učesnika (COSME - ME); MN: 4 obuke 72 učesnika iz privrede, 1 forum-1 učesnik iz privrede, 1 stipendija-1 učesnik iz privrede (Obuka iz oblasti energetske efikasnosti u Horizontu 2020, u PKCG, 40 učesnika iz privrede -Obuka o finansijskim i administrativnim pitanjima u programu Horizont 2020 - 2 učesnika iz privrede - Forum o uspostavljanju centara izvrsnosti u Crnoj Gori, povodom novih poziva u Widening segmentu H2020, 5 učesnika iz privrede - Stipendija za ljetnju školu inovacija u	Poslovne asocijacije							Planiran novi konkurs za projekte podsticanja učešća u H2020 i COST - snažnija promocija u sektoru preduzeća je potrebna Planiran "National Awareness Day" za EIT kao i procedura pridruživanja EIT Digital - Arise programu (MN).
----------	--	----------------------	--	--	--	--	--	--	--

	prehrambenoj industriji Evropskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT), 1 učesnik iz privrede (Plantaže) - Održana 2 opšta treninga o H2020 u Podgorici, u organizaciji EU i MN, 30 učesnika iz privrede) IO 2: Broj odobrenih aplikacija u okviru programa Ciljna vrijednost 2018: 1 aplikacija sa učešćem preduzeća Ostvarena vrijednost 2018: 1 projekat preduzeća u H2020 (third party status) - 0,1mil €									
3.2.1.5. Kreiranje on line baze pružaoca savjedodavnih poslovnih usluga	IO: Kreirana baza/Broj pružaoca usluga Ciljna vrijednost 2018: 10 pružalaca usluga Ostvarena vrijednost 2018: 1 baza/8 novih	Vodeća institucija: ME-Direkcija za razvoj MSP Ključni partneri: ME, MN, EBRD, MPRR,	2018	2018		/	n/a	n/a	n/a	Baza konsultanata -pružaoca usluga MSP će se redovno ažurirati.

	pružaoca usluga (ukupno 343 pružaoca usluga)	IRF								
3.2.1.6. Obezbjedenje podrške preduzećima u cilju promovisanja domaćih resursa i stimulisanja njihovog korišćenja	IO: Broj promotivnih događaja/broj učesnika Ciljna vrijednost 2018: 5 događaja/100 učesnika Ostvarena vrijednost 2018: 4 događaja/121 učesnik	Vodeće institucije: PKCG	2018	2018		/	26.000,00 €	26.000,00 €	Privatni sektor	U 2019.g. aktivnosti na realizaciji projekta „Dobro iz Crne Gore“ biće usmjerene na održavanje ostvarenog nivoa kvaliteta sadašnjih nosilaca prava korišćenja kolektivnog žiga, posebno putem dosljedne primjene kriterijuma prilikom produženja prava korišćenja znaka, kao i stimulisanje

										daljeg povećanja broja nosilaca znaka (proizvoda i firmi). Realizacija redovnih aktivnosti (edukacija, informisanje i promocija) nastaviće se u 2019.g.
Mjera 3.2.2: Podsticanje industrijskog razvoja u ruralnim sredinama										
3.2.2.1. Stvoriti uslove za diverzifikaciju ekonomskih aktivnosti u ruralnim sredinama kroz realizaciju programa podrške (MIDAS projekat IPARD program 2014-2020)	IO: Broj podržanih projekata Ciljna vrijednost 2018: 80 projekata Ostvarena vrijednost 2018: /	Vodeće institucije: MPRR Ključni partner: MORT, NTO, Poslovne asocijacije	2018	2018		U okviru MIDAS projekta i IPARD II programa nisu se stvorili svi neophodni preduslovi za realizaciju diverzifikacije ekonomskih aktivnosti u ruralnim sredinama kroz realizaciju programa podrške. Ove aktivnosti se očekuju u 2019.	800.000,0 0 €	0 €	Nacionalni budžet, Privatni sektor	Preporuka je da se početkom 2019. godine obezbijede svi neophodni uslovi kako bi se ova mjera realizovala u tekućoj godini.

						godini.				
3.2.2.2. Podsticati razvoj prerade hrane u ruralnim sredinama u funkciji razvoja biznisa (Agrobudžet)	IO: Broj podržanih projekata Ciljna vrijednost 2018: 65 projekata Ostvarena vrijednost 2018: 70 projekata	Vodeća institucija: MPRR Ključni partneri: ME, NTO, Poslovne asocijacije	2018	2018		/	720.000,00 €	367.013,00 €	Nacionalni budžet (193.822,00 €), Privatni sektor (173.191,00 €)	S obzirom da su proizvođači pokazali veliku zainteresovanost za unaprjeđenje prerade na gazdinstvu, kao i da su podnosili kvalitetne aplikacije, preporuka je da se sa ovim vidom podrške nastavi i u narednom periodu.
3.2.2.3. Realizovati Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2017/2018 godinu (podrška za obogaćivanje i unapređenje ponude, znanja i	IO 1: Ukupan broj manifestacija u organizaciji LTO Ciljna vrijednost 2018: 288 manifestacija Ostvarena vrijednost 2018: 331 manifestacija IO 2: Broj projekata	Vodeća institucija: NTO i MORT Ključni partneri: privreda, lokalne TO, i dr.	2017	2018		Programom su definisane 4 mjere sa 8 podmjera. Kako je i navedeno u Akcionom planu za 2018.g., konačan iznos se precizira u toku samog postupka	440.000,00 €	223.310,00 €	Nacionalni budžet	Sredstva predviđena Pozivom nijesu iskorištena zbog nedovoljnog interesovanja ili neadekvatnog kvaliteta

vještina neophodnih za turizam, organizovanje manifestacija i dostupnosti)	kojima su odobrena sredstva Ciljna vrijednost 2018: povećanje od maksimum 10% u odnosu na prethodni poziv 2016/2017 Ostvarena vrijednost 2018: 89 projekata IO 3: Iznos opredijeljenih sredstava za realizaciju Programa Ciljna vrijednost 2018: 440.000 € Ostvarena vrijednost 2018: 380.035 € (dodijeljen iznos podrške je 380.035€, od čega je u 2018. godini isplaćeno 223.310€, a preostala dodijeljena sredstva trebaju biti isplaćena u 2019. godini).					definisanja mjera za koje se raspisuju Javni pozivi, u skladu sa čim su Budžetom opredijeljena sredstva za Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2018/2019 iznosila 645.000€. Od pomenute 4, realizovane su 3 mjere (6 podmjera), a 1 mjera nije realizovana. U okviru 3 pomenute mjere za 2 podmjere ostalo je neutrošeno 14.965€ i biće otvorene za apliciranje do utroška sredstava, a najduže do kraja 2019.g., što			prijava. Za jednu mjeru koja nije realizovana budžetom opredijeljeni iznos sredstava je iznosio 250.000€. S obzirom da pojedine mjere nisu imale očekivane rezultate, prilikom pripreme narednog poziva će se preispitati i razmatrati mogućnost kreiranja novih mjera shodno prioritetima u turizmu.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

						upućuje da dodijeljeni iznos podrške može biti potencijalno veći za taj iznos.				
3.2.2.4. Realizacija projekta „Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori”	IO: Broj hotela koji su dobili međunarodni ekološki sertifikat (EU Eko znak i Travelife) Ciljna vrijednost 2018: 10 hotela Ostvarena vrijednost 2018: 10 hotela	Vodeća institucija: MORT Ključni partneri: PKCG, UNDP	2018	2018		/	n/a	100.000,00 €	Javni sektor (10.000,00 €), Donatorski i programi (85.000,00 €), Privatni sektor (5.000,00 €)	Zbog post-sezone koja je trajala do novembra i ograničenih ljudskih resursa, revizorski pregledi i izdavanje sertifikata za određeni broj hotela će biti nastavljen u 2019. godini. Pripremljen je Plan za implementaciju Direktive o industrijskim emisijama (IED), koja je transponovana u Zakonu.
3.2.2.5. Posticanje	IO: Broj organizovanih	Vodeća institucija:	2018	2018		/	n/a	8.000,00 €	Nacionalni budžet	Nastaviti sa aktivnostima

razvoja preduzetništva u ruralnim područjima Crne Gore kroz organizaciju sajma i promotivnih aktivnosti	sajmova i promotivnih događaja Ciljna vrijednost 2018: 1 sajam poljoprivrednih proizvođača i jedan okrugli sto Ostvarena vrijednost 2018: 1 sajam poljoprivrednih proizvođača, 50 poljoprivrednih izlagača i 4 okrugla stola	MBA Ključni partneri: Glavni grad Podgorica, MPRR, MORT, ME							(3.000,00 €), Javni sektor (2.000,00 €), Donatorski i programi (1.000,00 €), Privatni sektor (2.000,00 €)	u cilju jačanja saradnje sektora poljoprivrede sa trgovinskim i turističkim privrednicima. U 2019.g. je takođe planirana organizacija sajмова i okruglih stolova kako bi se uspostavila još intenzivnija saradnja u navedenim sektorima.
Mjera 3.2.3. Podsticanje unaprjeđenja postojećih i kreiranje novih preduzeća koji su orijentisani ka prioritetnim sektorima										
3.2.3.1. Diverzifikacija turističke ponude na Sjeveru Crne Gore	IO 1: Broj skijališta u Crnoj Gori Ciljna vrijednost 2018: 6 skijališta Ostvarena vrijednost 2018: 6 skijališta - (otvoreno skijalište "Kolašin 1600")	Vodeće institucije: MORT Ključni partneri: DOO "Skijališta Crne Gore", Investiciono razvojni fond	2018	2018		/	9.285.000,00 €	11.766.150,60 €	Nacionalni budžet	U 2018.g. su realizovane aktivnosti na postojećem skijalištu Savin kuk, kao i lokalitetima Kolašin 1600

	IO 2: Iznos opredijeljenih sredstava za finansiranje obnove postojećih i stvaranja infrastrukture na novim lokacijama namijenjenim za skijališta Ciljna vrijednost 2018: 9.285.000 € Ostvarena vrijednost 2018: 11.766.150,60 € IO 3: Broj turista/noćenja na sjeveru u gradovima u kojim će se investirati u skijališta i prateće sadržaje Ciljna vrijednost zimska sezona 2018/2019: Povećanje od maksimum 10% u odnosu na 2017/2018 i u broju turista i u broju noćenja Ostvarena	Crne Gore, privatni investitori								(novo skijalište pušteno u rad početkom 2019), i na lokalitetima još tri buduća skijališta - Cmiljača, Žarski i Hajla. Planirane aktivnosti u 2019.g. će obuhvatiti 5 lokaliteta - Kolašin 1600, Cmiljača, Žarski, Hajla i Savin kuk, uz planirano izdvajanje iz kapitalnog budžeta 11, 7 mil €. Kod indikatora broj turista/noćenja, podaci se odnose na
--	--	---------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

	vrijednost 2018: 4.689 turista/8535 noćenja Napomena: Podaci se odnose na kolektivni smještaj (hoteli i sličan smještaj) u decembru 2018. za opštine na čijoj se teritoriji realizuju investicije u skijališta (Kolašin, Žabljak, Rožaje, B.Polje i Mojkovac).									kolektivni smještaj (hoteli i sl. smještaj), dok će podaci o individualnom smještaju za 2018. će biti publikovani u martu 2019, pa se u cilju efikasnijeg izvještavanja predlaže modifikovanje indikatora u narednoj fazi.
3.2.3.2. Razvoj kreativnih industrija-realizacija Programa "Kreativna Crna Gora: Identitet, imidž, promocija"	IO: Broj podržanih preduzeća u oblasti kreativnih industrija Referentna polazna vrijednost 2018: 0 (projekat je počeo sa realizacijom u 2018. godini putem Javnog konkursa za sufinansiranje projekata i	Vodeća institucija: MK	2018	2018		/	n/a	50.000,00 €	Nacionalni budžet	Praćenje dinamike realizacije, kontrola korišćenja dobrenih sredstava, izvještavanje, a sve shodno ugovorenim obavezama.

	programa iz oblasti kreativnih industrija i naučnih istraživanja) Ostvarena vrijednost 2018: 2 projekta preduzeća i 10 projekata uz podršku partnera (pravno lice)									Konkurs će se realizovati i u 2019. godini uz odgovarajuće redefinisane .
3.2.3.3. Realizacija Programa podrške za razvoj zanatstva	IO 1: Broj zanatlija koje su podržane u okviru Programa Referentna polazna vrijednost 2018: / (projekat je počeo sa realizacijom u 2018. godini) Ostvarena vrijednost 2018: podržano jedno preduzeće IO 2: Vrijednost ukupne podrške kroz grantove Referentna polazna vrijednost 2018: 30.000 € Ostvarena vrijednost 2018: 1.275 €	Vodeća institucija: ME	2018	2018		/	n/a	1.275,00 €	Nacionalni budžet	Nakon realizacije pilot Programa u 2018. godini, prepoznata je potreba za proširenje aktivnosti koje mogu biti podržane kroz program. U sklopu novog Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019. godinu, pripremljen je predlog Programске

									linije za razvoj zanatstva, kojom će se pored finansijske podrške za učešće na domaćim i međunarodnim sajmovima i manifestacijama, odobriti podrška za nabavku opreme i alata namijenjenih isključivo za obavljanje zanatske djelatnosti.
STRATEŠKI CILJ 4. PRISTUP TRŽIŠTU									
Indikator	Vrijednost 2015		Vrijednost 2016		Vrijednost 2017				
Povećanje učešća izvoza u BDP-u	41,1% (2015, Monstat)		43,4% (2016, Monstat)		39,5% (2017, Monstat)				
Indikator	Vrijednost 2015		Vrijednost 2016		Vrijednost 2017				
Veća trgovina	Ukupan izvoz 317,172 hilj. eura;		Ukupan izvoz 325,846 hilj. eura;		Ukupan izvoz 371,463 hilj. eura;				

EU i CEFTA	CEFTA 43,3%; EU 28 35,7% (2015, Monstat)	CEFTA 45,1%; EU 28 37,6% (2016, Monstat)	CEFTA 41,1%; EU 28 34,7% (2017, Monstat)							
Podcilj 4.1: Jačanje izvoznih performansi preduzeća u prioritetnim sektorima										
Mjera 4.1.1. Unaprjeđenje koncepta organizovanosti preduzeća u klasteru i jačanje povezanosti preduzeća										
Aktivnost koja utiče na realizaciju Podcilja 4.1.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
4.1.1.1. Podrška razvoju klastera kroz grantove, jačanje kapaciteta za upravljanje klasterima i promocija razvoja novih klastera i uključivanje u lance vrijednosti	IO 1: Broj podržanih klastera Ciljna vrijednost 2018: 5 klastera Ostvarena vrijednost 2018: 9 klastera IO 2: Vrijednost finansijske podrške Ciljna vrijednost 2018: 150.000 € Ostvarena vrijednost 2018: 101,357.5 €	Vodeća institucija: ME	2018	2018	AAA	/	150.000,00 €	101.357,5 €	Nacionalni budžet	Na osnovu prethodnog iskustva u realizaciji različitih programa podrške MSP sektoru i industriji, MEK će sve dosadašnje programe namijenjene razvoju preduzetništva, MSP i industrije objediniti u jedinstveni Program za unaprjeđenje konkurentnosti privrede za

										2019.godinu. Time će se skratiti procedure i administrativni koraci u ocjeni samih aplikacija, produžiti rokovi do utroška opredijeljenih sredstava, omogućiti preusmjerenje sredstava u okviru 10 programskih linija, kako bi svi korisnici koji zadovolje kriterijume mogli da realizuju svoje aktivnosti.
4.1.1.2. Podrška razvoju klastera kroz jačanje kapaciteta za	IO 1: Broj podržanih klastera kroz tehničku podršku Ciljna vrijednost 2018: 20 klastera	Vodeća institucija: ME Ključni partneri:	2018	2018		/	5.000,00 €	5.000,00 €	Nacionalni budzet	Saradnja sa UNDP na pružanju tehničke podrške

upravljanje klasterima i promocija razvoja novih klastera i uključivanje u lance vrijednosti	Ostvarena vrijednost 2018: 16 klastera je ostvario tehničku podršku IO 2: Broj preduzeća/klastera koja su koristila raspoložive EU programe Ciljna vrijednost 2018: 2 Ostvarena vrijednost 2018: 0 klastera	UNDP								klasterima će biti nastavljena u 2019.
4.1.1.3. Realizacija projekta „Klasteri i konkurentnost-umrežavanje jadranske regije (BACAR)”	IO: Broj uspostavljenih klastera Ciljna vrijednost 2018: uspostavljen 1 klaster Ostvarena vrijednost 2018: završene pripremne aktivnosti za formiranje klastera (stvoren svi preduslovi za uspostavljanje tri nacionalna klastera (kreativna industrija, turizam i lokalna hrana))	Vodeća institucija: PKCG, Opština Kotor Ključni partneri: Javna ustanova RERA S.D. za koordinaciju i razvoj Splitsko-dalmatinske županije, Ministarstvo gospodarstva Hercegovačko-Neretvanske	2018	2018		Projekat će trajati do 31.08.2019. godine.	50.000,00 €	50.000,00 €	Privatni sektor	U narednom periodu planirana je organizacija obuka/radionica na različite teme koje će doprinijeti uspostavljanju u tri nacionalna klastera i njihove prekogranične saradnje, unapređivanje poslovnih i

		županije i Područna privredna komora Trebinje								inovacionih kapaciteta u saradnji sa institucijama koje pružaju podršku i ulazak na nova tržišta, i promociju internacional izacije klastera.
Mjera 4.1.2. Realizacija programa podrške preduzećima za implementaciju i sertifikaciju zasnovanu na standardima										
4.1.2.1. Podsticati uvođenje i sertifikaciju sistema upravljanja kvalitetom i bezbjednošću hrane, kao i uključivanje poljoprivrednih proizvođača u registrovane šeme kvaliteta (Agrobudžet)	IO 1: Broj poljoprivrednih proizvođačkih grupa Ciljna vrijednost 2018: 4 proizvođačke grupe Ostvarena vrijednost 2018: 3 IO 2: Broj podržanih proizvođača za sisteme upravljanja kvalitetom i bezbjednošću hrane Ciljna vrijednost 2018: 10 podržanih proizvođača Ostvarena vrijednost 2018: 8	Vodeća institucija: MPRR Ključni partneri: Monteorganic a, Poslovne asocijacije	2018	2018		Crna Gora ima znatan potencijal u proizvodnji proizvoda višeg kvaliteta, ali je on za sada još nedovoljno korišćen. Razlozi su: usitnjenost gazdinstava, nemanje volje za udruživanjem, zadovoljnost ostvarenim minimalnim standardima bezbijednosti,	120.000,0 0 €	75.000,00 €	Nacionalni budžet	U cilju dostizanja zacrtnih rezultata, potrebno je raditi na jačanju svijesti o značaju podizanja kvaliteta proizvoda.

	IO 3: Broj podržanih sertifikovanih organskih proizvođača Ciljna vrijednost 2018: 100 proizvođača Ostvarena vrijednost 2018: 133 IO 4: Broj podržanih proizvođača uključenih u šeme kvaliteta Ciljna vrijednost 2018: 10 proizvođača Ostvarena vrijednost 2018: 3 IO 5: Broj podržanih analiza kvaliteta proizvoda Ciljna vrijednost 2018: 40 Ostvarena vrijednost 2018: 26					svijest o značaju kvaliteta na veoma niskom nivou.				
4.1.2.2. Realizovati Program podsticanja	IO 1: Broj podržanih preduzeća Ciljna vrijednost 2018: 40	Vodeća institucija: ME Ključni	2018	2018		/	140.000,00 €	99.297,32 €	Nacionalni budžet	Na osnovu prethodnog iskustva u realizaciji

regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period 2017-2020.	Ostvarena vrijednost 2018: 34 preduzeća IO 2: Vrijednost finansijske podrške Ciljna vrijednost 2018: 150.000 € Ostvarena vrijednost 2018: 99,297.32 €	partneri: Akreditaciono tijelo Crne Gore, Institut za standardizaciju							različitih programa podrške MSP sektoru i industriji, MEK će sve dosadašnje programe namijenjene razvoju preduzetništva, MSP i industrije objediniti u jedinstveni Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019.godinu. Time će se skratiti procedure i administrativni koraci u ocjeni samih aplikacija, produžiti rokovi do utroška opredijeljenih sredstava,
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--

										omogućiti preusmjerenje sredstava u okviru 10 programskih linija, kako bi svi korisnici koji zadovolje kriterijume mogli da realizuju svoje aktivnosti.
4.1.2.3. Realizovati aktivnosti na planu FSC sertifikacije gazdovanja šumama	IO: Površina sertifikovanih šuma Ciljna vrijednost 2018: 50.000 ha Ostvarena vrijednost 2018: /	Vodeća institucija: MPRR Ključni partner: Uprava za šume	2018	2018		U toku 2018. godine nije bilo ispravnih ponuda na objavljenom tenderu za sertifikaciju šuma po FSC standardu, pa će se realizacija aktivnosti nastaviti u 2019. godini.	18.000,00 €	0 €	Nacionalni budžet	Potrebno je raspisati tender za sertifikaciju šuma po FSC standardu pogotovo imajući u vidu da su već dvije godine predviđena budžetska sredstva za tu namjenu.
Mjera 4.1.3. Harmonizacija tehničkih propisa i standarda										
4.1.3.1. Dalje jačati	IO: Broj harmonizovanih	Vodeća institucija: ME	2018	2018		Razlog odstupanja	n/a	n/a	n/a	Dalja dinamika za

sistem infrastrukture kvaliteta u cilju daljeg unaprijeđenja konkurentnosti preduzeća	tehničkih propisa u oblastima vezanim za industriju Ciljna vrijednost 2018: 50 propisa Ostvarena vrijednost 2018: donijeto 30 tehničkih propisa	Ključni partneri: MOR MZ, MUP, MJU, MK, MPLJ				broja donijetih tehničkih propisa u 2018. u odnosu na planirani broj, uslijedio je zbog utvrđivanja novih rokova za donošenje tehničkih propisa po pojedinim oblastima.				donošenje tehničkih propisa definisana je Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji 2019-2020.
4.1.3.2. Prihvatanje EU standarda	IO: Broj donijetih standarda Ciljna vrijednost 2018: 2.200 standarda Ostvarena vrijednost 2018: donijeto 2.283 standarda	Vodeća institucija: ISME Ključni partneri: ME privredna društva	2018	2018		/	310.000,00 €	310.000,00 €	Nacionalni budžet	Integrisanom promocijom na svim nivoima nastaviti dalje jačanje svijesti o značaju standardizacije i koristima od primjene standarda.
Mjera 4.1.4. Standardizacija procedura kodifikacije i osiguranja kvaliteta proizvoda za potrebe odbrane										
4.1.4.1. Donošenje/preuzimanje NATO standarda za oblasti osiguranja kvaliteta	IO: Broj donijetih AQAP standarda iz oblasti osiguranja kvaliteta proizvoda u sektoru industrije za potrebe odbrane Ciljna vrijednost	Vodeća institucija: Ministarstvo odbrane Ključni partneri:	2018	2018		/	n/a	n/a	n/a	Tokom izrade Predloga zakona o proizvodnji naoružanja i vojne

proizvoda u sektoru industrije za potrebe odbrane	2018: 4 standarda za oblast osiguranja kvaliteta Ostvarena vrijednost 2018: 4	Zainteresovane kompanije								opreme i pratećih podzakonskih akata biće preciziran bliži sadržaj i način vršenja sertifikacije proizvoda i menažmenta u sektoru odbrambene industrije u skladu sa NATO standardima.
Mjera 4.1.5. Podrška za internacionalizaciju preduzeća i njihovog poslovanja na stranom tržištu										
4.1.5.1. Podsticati internacionalizaciju domaćih preduzeća kroz pružanje informacija, organizaciju poslovnih susreta, sajмова, misije za razvoj kroz aktivnosti EEN mreže	IO 1: Broj preduzeća kojima su pružene informacije o izvoznim tržištima i mogućnostima za međunarodnu saradnju Ciljna vrijednost 2018: 80 preduzeća Ostvarena vrijednost 2018: 89 preduzeća IO 2: Broj učesnika/preduzeća koja su učestvovala	Vodeća institucija: ME-Direkcija za razvoj MSP Ključni partner: Članovi EEN Konzorcijuma	2018	2018		/	5.000,00 €	5.000,00 €	Donatorski i programi	Aktivnosti se realizuju u kontinuitetu i u skladu su sa programskim aktivnostima EEN-a.

	na događajima Ciljna vrijednost 2018: 200 učesnika Ostvarena vrijednost 2018: 700 IO 3: Broj preduzeća koja su uspostavila poslovnu saradnju Ciljna vrijednost 2018: 9 preduzeća Ostvarena vrijednost 2018: 11 preduzeća									
4.1.5.2. Realizacija aktivnosti nefinansijske podrške sektoru MSP na planu unaprjeđenja konkurentnosti	IO: Organizacija poslovnih foruma i B2B sastanaka Ciljna vrijednost 2018: 10 poslovnih foruma/500 učesnika Ostvarena vrijednost 2018: 12 poslovnih foruma/1.051 učesnik	Vodeće institucije: PKCG (u dijelu svoje nadležnosti kroz partnerstvo u EEN konzorcijum)	2018	2018		/	50.142,00 €	14.326,00 €	Privatni sektor	Prilikom organizacije poslovnih foruma, aktivnosti će biti usmjerene ka zemljama regiona, kao tržištu koje trenutno daje najviše mogućnosti za podizanje nivoa spoljnotrgovinske razmjene,

										smanjenje robnog deficita, kao i zemljama EU i SAD, i zainteresova nim zemljama Dalekog istoka i UAE, potencijalni m stranim investicijama
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

III PREPORUKE ZA NAREDNE FAZE SPROVOĐENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA

Imajući u vidu gore navedene učinke i rezultate ostvarenja Akcionog plana Industrijske politike za 2018.g., po pojedinačnim utvrđenim ciljevima, preporuke za definisanje i realizaciju mjera u narednom periodu su sljedeće:

Na nivou **prvog** strateškog cilja **Konkurentnost industrije**:

- Na planu *unaprjeđenja fizičkog kapitala-energetike, ICT, sirovina i tehnologija za konkurentna preduzeća (operativni cilj 1)*, potrebno je završiti rekonstrukciju i revitalizaciju postojećih energetske kapaciteta kao i obezbjeđenja daljih uslova za izgradnju novih energetske kapaciteta i nastaviti sa unaprjeđenjem odgovarajuće ICT infrastrukture i pružanje elektronskih usluga za potrebe biznisa, kao i bolju valorizaciju raspoloživih drvnih i mineralnih sirovina. Takođe, kroz raspoložive mehanizme podrške, potrebno je nastaviti sa podsticanjem ulaganja kroz grantove u oblasti prehrambene industrije, kao i sa kofinansiranjem naučno-istraživačkih aktivnosti u vidu grantova za preduzeća, u cilju uvođenja modernih tehnologija i inovacija u industriji. U narednom periodu intenzivirati aktivnosti na mobilizaciji finansijskih sredstava potrebnih za realizaciju projekata iz UNIDO Strateškog dokumenta za održivi i inkluzivni industrijski razvoj, koji se nijesu realizovali u 2018. godini.
- U segmentu *razvoja ljudskog kapitala i vještina za industrijsku konkurentnost (operativni cilj 2)*, u cilju kreiranja potrebnih znanja i vještina u skladu sa potrebama privrede, potrebno je nastaviti sa aktivnostima usmjerenim ka modernizaciji obrazovnih programa, na svim nivoima obrazovanja, a takođe i realizacijom programa za stimulisanje samozapošljavanja i zapošljavanja u industriji i sektorima koji podržavaju industrijski razvoj, odnosno realizacijom programa obrazovanja i osposobljavanja za sticanje stručnih kvalifikacija i ključnih kompetencija za lica koja traže zaposlenje u skladu sa potrebama razvoja industrije.
- U dijelu *unaprjeđenja poslovnog ambijenta (operativni cilj 3)*, potrebno je nastaviti sa aktivnostima na daljem poboljšanju poslovnog okruženja u sferi registracije privrednih društava, građevinskih dozvola, registracije nepokretnosti odnosno poboljšanja ranga relevantnih indikatora DB izvještaja. Takođe je potrebno dalje unaprjeđenje poslovne infrastrukture, odnosno intenziviranje aktivnosti na planu uspostavljanja i upravljanja biznis zonama, kao i dalje unaprjeđenje kapaciteta biznis centara i inkubatora, impulsno-preduzetničkog centra "Tehnopolis" i izgradnje NTP Podgorica.

U okviru drugog strateškog cilja **Investicije i finansije za modernizaciju industrije**:

- U segmentu *unaprjeđenja pristupa finansiranju za konkurentna i inovativna preduzeća (operativni cilj 1)*, neophodno je nastaviti sa pružanjem mehanizama finansijske podrške IRFCG putem kredita i faktoring aranžmana. Za posebne ciljne grupe omogućiti ponudu novih finansijskih instrumenata kao što su mikrokrediti, garancije za kredite i instrumenta ulaganja u kapital, posebno za start up preduzeća, uz uključivanje finansijskih posrednika, prije svega IRFCG, u EU programe kao što je COSME.
- U pogledu *podsticanja direktnih investicija u prioritetne sektore (operativni cilj 2)*, biće nastavljene programske aktivnosti finansijske podrške na planu stimulisanja novog zapošljavanja po osnovu investicionih ulaganja.

Za treći strateški cilj **Inovacije i preduzetništvo**:

- U dijelu *unaprjeđenja inovacione efikasnosti preduzeća (operativni cilj 1)*, potrebno je nastaviti za dodjelom inovativnih grantova za jačanje inovacionih kapaciteta i saradnje naučnih institucija

i privrede. Unaprijediti podršku za razvoj i uspostavljanje novih centara izvrsnosti i informisanost i obuku kako bi se unaprijedili kapaciteti preduzeća za korišćenje dostupnih EU programa i instrumenata podrške.

- Neophodno je nastaviti sa pružanjem nefinansijske podrške u cilju daljeg razvoja i *promocije preduzetništva i razvoja MSP (operativni cilj 2)*, kroz modele pružanja savjetodavnih usluga, promociju i jačanje saradnje i korišćenja konsultantskog tržišta, usluga mentoringa, različitih vidova obuka, unaprjeđenja zaštite prava intelektualne svojine, itd. Takođe, u sklopu podrške razvoju agro industrije i turizma u ruralnim sredinama potrebno je aktivno raditi na realizaciji predviđenih mjera za diverzifikaciju ekonomskih aktivnosti u ruralnim sredinama (MIDAS projekat i IPARD II program za čiju implementaciju se nijesu stekli uslovi u 2018. godini) kao i podsticajnih mjera za unaprjeđenje turističkih kapaciteta, ponude i kvaliteta usluga.

Na planu realizacije četvrtog cilja **Pristup tržištu**:

- u pogledu *jačanja izvoznih performansi preduzeća (operativni cilj 1)*, potrebno je podsticati povezivanje i saradnju u okviru klastera putem finansijske podrške u vidu grantova, jačanje kapaciteta i regionalne i lokalne konkurentnosti MSP putem bespovratne finansijske podrške za implementaciju međunarodnih standarda poslovanja i sertifikaciju preduzeća, kao i uključivanja poljoprivrednih proizvođača u registrovane šeme kvaliteta. Nastaviti sa harmonizacijom tehničkih propisa i standarda kroz dalje unaprjeđenje sistema infrastrukture kvaliteta, sertifikacijom šuma po FSC standardu i podsticati aktivnosti na planu internacionalizacije u cilju jačanja izvoznih performansi MSP i njihove veće uključenosti na tržištu regiona i EU.

Imajući u vidu potrebu izrade srednjoročnog pregleda u cilju ocjene efikasnosti Industrijske politike do 2020 i njenog usklađivanja sa inoviranim okvirom industrijske politike EU (Saopštenje EK 2017/479), Ministarstvo ekonomije je u decembru 2018.g., započelo sa realizacijom projekta koji će uz donatorsku GIZ podršku omogućiti realizaciju navedenih aktivnosti. Srednjoročnim pregledom se analizira značaj i cjelokupni učinak implementacije Industrijske politike i sprovodi opsežna analiza realizacije aktivnosti višegodišnjeg akcionog plana u odnosu na planirane rezultate i utvrđene ciljeve, kao i ostvarenje postavljenih indikatora. Na osnovu nalaza srednjoročnog pregleda dosadašnje trogodišnje implementacije biće date i dodatne preporuke za potrebno revidiranje u pojedinim segmentima a ujedno će biti potrebno dodatno integrisati zahtjeve iz aktuelnog Saopštenja EK u čijem su fokusu inicijative usmjerene na investiranje u nove tehnologije, inovacije, digitalizaciju, jedinstveno tržište, internacionalizaciju, kao i cirkularnu i niskokarbonsku ekonomiju.